

Klastry v České republice, případová studie česko-slovenský průmyslový klastr ve Slavičíně

Bc. Jana Hájková

Diplomová práce
2010

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana HÁJKOVÁ**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Klustry v České republice, případová studie
česko-slovenský průmyslový klastr ve Slavičíně**

Zásady pro vypracování:

ÚVOD

I. Teoretická část

- Popište teoretická východiska problematiky fungování klastrů.

II. Praktická část

- Popište fungování klastrů v České republice.
- Popište fungování česko-slovenského průmyslového klastru ve Slavičíně.
- Stanovte bariéry a možnosti rozvoje česko-slovenského průmyslového klastru ve Slavičíně.
- Vytvořte katalog možných rozvojových projektů pro česko-slovenský průmyslový klastr ve Slavičíně.

Závěr

Rozsah práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] MAIER, G. Cluster Policy: A Strategy for Boosting Competitiveness and Wasting Money? In: 2nd Central European Conference in Regional Science. 2007. pp. 17 – 28. ISBN 978-80-8073-957-7.
- [2] MAREŠ, D. Kooperativní strategie: klastry a podnikatelské sítě. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 93 s. ISBN 978-80-245-1264-8.
- [3] PAVELKOVÁ, D. Klastry a jejich vliv na výkonnost firem. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 268 s. ISBN 978-80-247-2689-2.
- [4] RYCHEN, F., ZIMMERMANN, J. Clusters in the Global Knowledge-based Economy: Knowledge Gatekeepers and Temporary Proximity. The Journal of the Regional Studies Association. 2008, vol. 42.6, pp. 767 – 776. ISSN 0034-3404.
- [5] SKOKAN, K. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2004. 159 s. ISBN 80-7329-059-6.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Milan Damborský
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: 29. března 2010

Termín odevzdání diplomové práce: 3. května 2010

Ve Zlíně dne 29. března 2010

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

prof. RNDr. René Wokoun, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA

BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně dne 30. 4. 2010

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Klastry sdružují oborově příbuzné firmy a přidružené instituce v rámci regionu a přispívají ke zvyšování jejich konkurenceschopnosti. Subjekty v rámci klastru spolupracují a zároveň soupeří. Hlavní aktivitou klastrů je podpora inovací. Česko-slovenský průmyslový klastr se dotýká krajů Zlínského, Trenčínského, Trnavského a Žilinského. Myšlenkou klastru je sdružovat firmy z širokého spektra oborů a podporovat jejich vzájemnou spolupráci. Momentálně je ve fázi vzniku.

Klíčová slova: inovace, klastr, konkurenceschopnost, podnikání, projekt, rozvoj, sdružení, spolupráce, subjekt.

ABSTRACT

Clusters associate firms from the contextual branches and other institutions in the region. Clusters help them boost their competitiveness. Subjects cooperate and compete in the cluster. Support innovations is general cluster's activity. (*nebo the main activity is the promotion of innovation clusters*). Czech and Slovak industrial cluster affects Zlín, Trenčín, Trnava and Žilina region. Associate firms from the big spectrum of the branches and support their cooperation is the idea of this cluster. In this moment cluster is in stadium of creation.

Keywords: innovation, cluster, competitiveness, business, project, development, association, cooperation, subject.

“ Chtít všechno posuzovat je omyl nebo hřích. „

August Wilhelm von Schlegel

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DEFINICE KLASTRUŮ	13
2 VÝHODY PLYNOUCÍ Z ČLENSTVÍ V KLASTRU	17
2.1 KONKURENCESCHOPNOST KLASTRU	18
2.1.1 Porterův diamant	18
2.1.2 Diamant konkurenční výhody	21
3 TYPOLOGIE KLASTRUŮ	23
4 PROCES VZNIKU A ROZVOJE KLASTRU	25
4.1 IDENTIFIKACE KLASTRU	25
4.2 VZNIK KLASTRU	27
4.3 ROZVOJ KLASTRU	27
4.4 „DESATERO“ VZNIKU A ROZVOJE KLASTRU	29
4.5 AKTIVITY KLASTRUŮ	30
4.6 FINANCOVÁNÍ KLASTRUŮ	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 FUNGOVÁNÍ KLASTRUŮ V ČR	35
5.1 STRUČNÁ SPECIFIKACE JEDNOTLIVÝCH KLASTRUŮ V ČR	36
5.1.1 CLUTEX - klastr technické textilie, o.s.	36
5.1.2 CzechBio - asociace biotechnologických společností ČR, z.s.p.o.	37
5.1.3 CREA Hydro&Energy, o.s.	37
5.1.4 Czech Stone Cluster, družstvo	38
5.1.5 Český nanotechnologický klastr, družstvo	38
5.1.6 Dřevařsko nábytkářský klastr ABC WOOD	39
5.1.7 EKOGEN, o.s.	39
5.1.8 Energoklastr	40
5.1.9 Klastr ENVICRACK	40
5.1.10 EnWiWa	41
5.1.11 Hradecký IT klastr	41
5.1.12 IT Cluster	42
5.1.13 Klastr českých nábytkářů	42
5.1.14 Klastr přesného strojírenství Vysočina, o.s.	43
5.1.15 Klastr Kompozitních materiálů, družstvo	44
5.1.16 MedChemBio	44
5.1.17 Moravskoslezský automobilový klastr	45
5.1.18 Moravskoslezský dřevařský klastr, o.s.	45
5.1.19 Moravskoslezský energetický klastr, o.s.	46
5.1.20 Medicínsko-farmaceutický klastr Nanomedic	47

5.1.21	Národní strojírenský klastr, o.s.	48
5.1.22	Obuvnický klastr CZECH SHOES, o.s.	48
5.1.23	Plastikářský klastr z.s.p.o.	49
5.1.24	Klastr obecného strojírenství – MAESTROJ	49
5.1.25	Klastr Omnipack	50
5.1.26	Stavební klastr Ostrava,o.s.	50
5.1.27	Water Treatment Aliance	51
6	ČESKO-SLOVENSKÝ PRŮMYSLOVÝ KLASTR VE SLAVIČÍNĚ	52
6.1	VÝCHODISKA PROJEKTU	53
6.2	SOUČASNÝ STAV PROJEKTU	54
6.3	HLAVNÍ A SPECIFICKÝ CÍL PROJEKTU	55
6.4	AKTIVITY KLASTRU	56
6.5	VÝHODY KLASTRU	57
6.6	FINANCOVÁNÍ KLASTRU	58
7	BARIÉRY A MOŽNOSTI ROZVOJE KLASTRU VE SLAVIČÍNĚ	60
	IDENTIFIKACE BARIÉR.....	60
	IDENTIFIKACE MOŽNOSTÍ.....	62
8	KATALOG ROZVOJOVÝCH PROJEKTŮ	64
8.1	PROJEKT Č. 1	64
8.2	PROJEKT Č. 2	65
8.3	PROJEKT Č. 3	66
8.4	PROJEKT Č. 4	67
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
	SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	72
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	75
	SEZNAM OBRÁZKŮ	76
	SEZNAM TABULEK.....	77
	SEZNAM PŘÍLOH.....	78

ÚVOD

Diplomová práce se věnuje problematice vzniku, rozvoje a fungování klastrů a popisuje praktický vznik česko-slovenského průmyslového klastru. Hlavním cílem práce je identifikovat bariéry a možnosti rozvoje česko-slovenského průmyslového klastru a vytvořit katalog rozvojových projektů pro klastr. Dílčím cílem práce je shrnout teoretická východiska problematiky fungování klastrů a popsat praktické fungování klastrů v České republice, zejména česko-slovenského průmyslového klastru.

Použitými metodami v diplomové práci je metoda deskripce, analýza a expertní metoda. Metoda deskripce je metodou popisu daného jevu či skutečnosti. Analýza spočívá v rozboru, zkoumání složitějších skutečností rozkladem na jednodušší. Expertní metoda znamená rozhovor s odborníkem v dané oblasti. V práci byla využita v praktické části.

V kapitole 1 v teoretické části práce jsou uvedeny definice klastrů; základní charakteristiky, kterými jsou klastry specifické a účastníci, kteří obvykle v klastru figurují. V kapitole 2 jsou formulovány výhody, které firmy členstvím v klastru mohou získat, a je zde popsáno, jakým způsobem zvyšují firmy v klastru svou konkurenceschopnost. Dělení klastrů podle různých hledisek je obsahem 3. kapitoly. Kapitola 4 popisuje identifikaci a vznik klastru, proces rozvoje klastru, zdroje financování a základní aktivity klastrů. V praktické části práce v kapitole 5 jsou stručně charakterizovány všechny klastry, které fungují v České republice. Kapitola 6 se již věnuje konkrétně česko-slovenskému průmyslovému klastru a popisuje východiska tohoto projektu, současný stav fáze vzniku klastru, jeho hlavní a specifické cíle, výhody nabízené potenciálním členům, zdroje financování a prováděné a plánované aktivity. V 7. kapitole jsou identifikovány bariéry, které mohou komplikovat rozvoj klastru, a naopak možnosti, které klastr pro svůj rozvoj může využít. V poslední 8. kapitole jsou obsaženy čtyři navržené projekty, které by mohly podpořit další rozvoj klastru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE KLASTRŮ

Klastry jsou jedním z projevů moderní ekonomie, která staví na síťovém charakteru podnikání. Jedná se o pojem poměrně nový- k rozvoji klastrů začalo docházet počátkem 90. let 20. století. Během několika málo let se staly nedílnou součástí regionálního rozvoje, nejen ve Spojených státech Amerických, ale také na evropské půdě- zejména ve Velké Británii, Itálii, Německu a Severských zemích. V posledních letech se klastrové seskupení velmi silně angažují i v České republice.

***Klaster** lze definovat jako „geograficky blízké seskupení vzájemně provázaných firem, specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb a souvisejících institucí v konkrétním oboru i firem v příbuzných oborech, které spolu soutěží, ale také spolupracují, mají společné znaky a také se doplňují.“¹*

Klastry jsou tedy souborem oborově propojených společností a přidružených organizací působících v rámci jednoho nebo několika regionů, jejichž cílem je posilovat svou konkurenceschopnost. Při naplňování tohoto cíle se navzájem podporují a současně spolu soupeří. Spolupráce probíhá zejména na základě společně sdílených technologií, dovedností a společně prováděného výzkumu. Ke zvyšování konkurenceschopnosti v klastrech dochází prostřednictvím produkovaných externalit a skrze vazby a vztahy mezi zainteresovanými firmami a ostatními společnostmi.

Rychen a Zimmermann² ve svém článku zdůrazňují význam klastrů pro znalostní ekonomiku- v jejím chápání v souvislosti s využíváním poznatků vědy a výzkumu ve výrobním procesu.

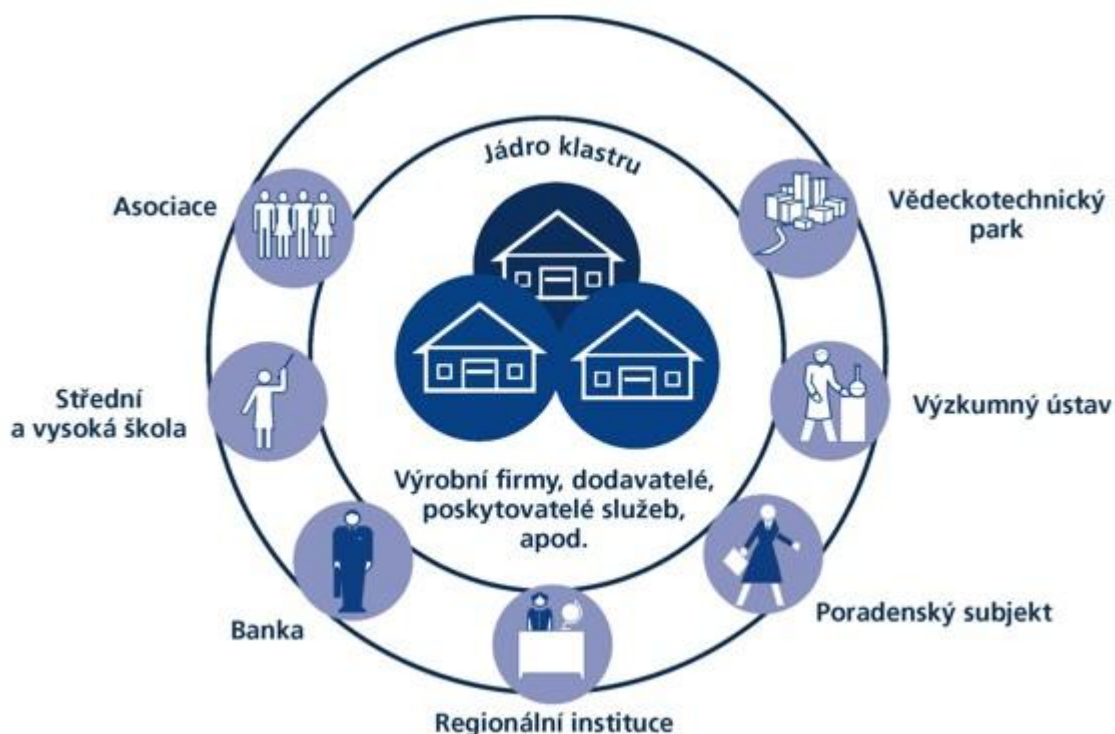
¹ Porter, M. *The Competitive Advantage of Nations*. New York: The Free Press, 1990. Dle PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 18.

² RYCHEN, F., ZIMMERMANN, J. *Clusters in the Global Knowledge-based Economy: Knowledge Gatekeepers and Temporary Proximity*. The Journal of the Regional Studies Association. 2008, vol. 42.6, pp. 767-776.

V souvislosti s klastry se často objevuje pojem *klastrová iniciativa*. „ Nejznámější definice klastrové iniciativy uvedená v *Zelené knize klastrových iniciativ (2003)* zní: *Klastrová iniciativa je organizované úsilí zaměřené na zvýšení růstu a konkurenceschopnosti klastru v regionu za účasti klastrových firem, vlády a/nebo výzkumné komunity.* „³

Graficky lze klastr znázornit například následovně:

Obr. č. 1: Účastníci klastru

Zdroj: Agentura CzechInvest⁴

Bílá kniha klastrových politik uvádí *sedm základních prvků* charakterizujících klastry⁵:

1. místní koncentrace;

³ PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 26.

⁴ *Klastry- CzechInvest* [online]. [cit. 05-01-2010]. Dostupné z: < <http://www.czechinvest.org/klastry> >

⁵ PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 20

2. jádro klastru a jeho specializace;
3. účastníci klastru;
4. dynamika a vazby v klastru;
5. kritické množství subjektů;
6. životní cyklus klastru;
7. inovace.

Klastry jsou v současné době velice efektivním *nástrojem regionální politiky*, protože zejména prostřednictvím inovací a zvyšování konkurenceschopnosti firem podporují hospodářský růst daného regionu a také národní ekonomiky. Významným prvkem klastrů je kumulace investic. Přitažlivost klastru pro investice vychází z toho, že v klastru se soustředí know-how a věda a výzkum daného oboru. Klastr se tak stává centrem specializované oblasti a přirozeně tak přitahuje investory.

Nejčastěji jsou klastry umístěny v rámci jednoho nebo více sousedících měst či regionů nebo fungují v rámci nadregionální či nadnárodní spolupráce. Lokalizují se v oblastech, kde je příznivé a kvalitní podnikatelské prostředí.

Podle Maiera ⁶ má většina klastrových definic společný základ: existenci **aglomeračních úspor**. Ty jsou podle něj faktorem, který způsobuje, že se společnosti lokalizují do míst s vysokou koncentrací dalších firem. Maier dále vysvětluje ⁷, že z technického hlediska jsou aglomerační úspory pozitivními externalitami vznikajícími mezi ekonomickými subjekty. Firmy rozhodující se o lokalizaci v daném regionu berou v úvahu vlastní náklady a výnosy, ale aglomerační úspory nemají na jejich rozhodnutí žádný vliv. Maier ale podotýká, že firma při lokalizačním rozhodování potřebuje informace o možnostech produkce, pracovním trhu a šíření znalostí.

⁶ MAIER, G. *Cluster Policy: A Strategy for Boosting Competitiveness and Wasting Money?* In: 2nd Central European Conference in Regional Science. 2007. pp. 18.

⁷ MAIER, G. *Cluster Policy: A Strategy for Boosting Competitiveness and Wasting Money?* In: 2nd Central European Conference in Regional Science. 2007. pp. 19.

Klastr může fungovat institucionálně pod záštitou manažera klastru nebo bez konkrétní institucionalizace. „ Často se používá pojmu přirozený (porteriánský) klastr pro zdůraznění faktu, že klastry existují nezávisle na nějakém zásahu, projektu či organizaci. Klastry by měly být v tomto pojetí výsledkem endogenního vývoje a přirozených výhod z intenzivní spolupráce a blízké lokalizace.“⁸

Mareš⁹ uvádí **základní charakteristiky klastrů, které je odlišují od klasických odvětvových nebo profesních sdružení:**

- klastry jsou založeny na systémových vztazích mezi firmami;
- klastry jsou geograficky vázány;
- klastry mají svůj životní cyklus;
- klastry nejsou definovány členstvím v organizaci;
- klastr produkuje novou kolektivní infrastrukturu.

⁸ PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 19.

⁹ MAREŠ, M. *Kooperativní strategie- klastry a podnikatelské sítě*. Praha: Oeconomica, 2007. str. 11-12.

2 VÝHODY PLYNOUCÍ Z ČLENSTVÍ V KLASTRU

Lze formulovat **10 důvodů, proč být v klastru**¹⁰: informace, komunikace, spolupráce, vzdělávání, poradenství a lobbying, public relations a marketing, produktivita, inovace, internacionalizace, konkurenceschopnost.

Informace se v klastru šíří rychleji a snáze, protože prostředí v klastru umožňuje odstranění komunikačních bariér. Se snadnějším a rychlejším přístupem k informacím souvisí i kvalitní prostředky **komunikace** a zprostředkování. Síťový charakter klastru pak přirozeným způsobem povzbuzuje a podporuje **spolupráci**. Mnohem dříve než do firem samotných se do klastru dostávají nové poznatky z vědy a výzkumu, což znásobuje možnosti **vzdělávání** prostřednictvím klastru. Jak již bylo uvedeno, tak členové klastru nespolupracují jen mezi sebou, ale také s regionálními vedoucími institucemi a vytvářejí si tak nové kontakty, příležitosti a otevírá se jim prostor pro **poradenství a lobbying**. Společná spolupráce je podporována společnou propagací, **public relations a marketingem**, jež jsou mnohem efektivnější než u firem jako jednotlivců. Ke zvyšování **produktivity** dochází zejména prostřednictvím snižování transakčních nákladů, přístupu k informacím a sdílení nákladů a investic. Jedním z nejvýraznějších prvků klastrů jsou **inovace**- cílem podpory inovací klastru je rozvoj výrobků s přidanou hodnotou. V současné době se klastry výrazným způsobem orientují i na zahraniční státy, propagují klastr i jeho členy v zahraničí a hledají zahraniční partnery- mají tedy vysokou úroveň **internacionalizace**. **Konkurenceschopnost** je členy klastru chápána jako výsledek všech těchto výhod, zejména pak produktivity a inovací.

¹⁰ TIC Zlín, *Technologické inovační centrum* [online]. c2009. [cit. 04-01-2010]. Dostupné z:<
http://www.ticzlin.cz/klastry_cojeto.php >

2.1 Konkurenceschopnost klastru

Firmy zapojené do klastru zvyšují svou **konkurenceschopnost** třemi způsoby: *zvyšováním produktivity prostřednictvím lepšího přístupu ke specializovaným dodavatelům, technologiím a informacím; vyšším inovačním potenciálem spolupracujících firem, který je zapříčiněn přeléváním znalostí (spillover) uvnitř klastru, generováním nových myšlenek a vyšším tlakem na inovace; rozrůstáním klastru a odštěpováním nových podniků (spin-offs).* „¹¹

Výhody, které firma zúčastněná v klastru získává a **kterými zvyšuje svou konkurenceschopnost**, jsou následující¹²: úspory z rozsahu, možnost sdílení nákladů a investic; přístup ke specializovaným vstupům a pracovní síle; přístup k optimalizaci dodavatelského řetězce; získání nových zákazníků a otevření trhů; internacionalizace a zvýšení exportu; zvýšení image firmy a lepší možnosti propagace; přístup k informacím; zvýšení inovačního potenciálu; větší moc a hlas menších firem prostřednictvím lobbování, přístup k institucím a veřejným zdrojům.

2.1.1 Porterův diamant¹³

Konkurenceschopností klastru se zabýval také M. Porter, který v rámci této problematiky formuluje tzv. diamant. Jedná se o 4 skupiny provázaných vlivů, prostřednictvím nichž firmy či odvětví regionálního klastru dosahují konkurenceschopnost. Jedná se o tyto vlivy:

1) Podmínky poptávky

Mezi tyto vlivy patří existence poptávajících místních zákazníků, kteří vytváří tlak na provádění inovací ve firmách a přitahují další firmy; uspokojování potřeb i mimo lokalitu; místní poptávka ve specializovaných segmentech, která může být obsloužena z globálních trhů.

¹¹ PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 44.

¹² PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 41-43.

¹³ SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. str. 111.

2) Podmínky faktorů

Kvantitativními faktory jsou: existence specializovaných výrobních faktorů (vysoce kvalifikovaná pracovní síla, přírodní zdroje, rozvinuté technologie a technika, vědecká a technická infrastruktura, informační technologie, materiálové vstupy apod.); faktory kvality; faktory specializace.

3) Strategie firem, struktura a konkurenti

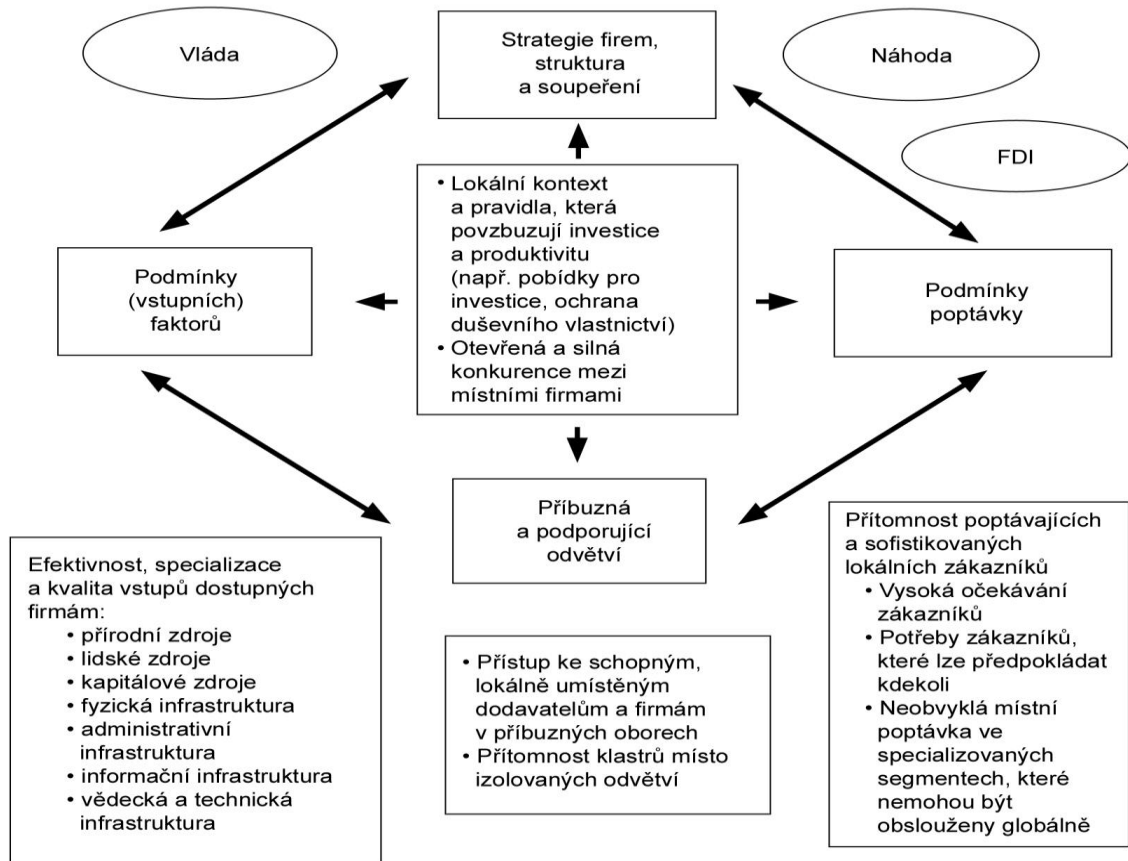
K těmto vlivům se řadí strategie a řízení inovací; strategické firemní cíle podporující trvalé investice; soupeření místních konkurentů.

4) Spřízněná a podporující odvětví

Sem patří kritické množství schopných regionálních dodavatelů, jejichž specializované vstupy integrují inovace v daném odvětví; také konkurenceschopnost firem v technologicky příbuzných odvětvích a dále také požadavky na specifické znalosti pracovní síly nebo zákazníky.

Celý Porterův model se graficky znázorňuje do kosočtverce- tzv. Porterův diamant. Analýzou daného regionálního odvětví podle diamantu se získá popis daného klastru.

Obr. č. 2: Porterův diamant

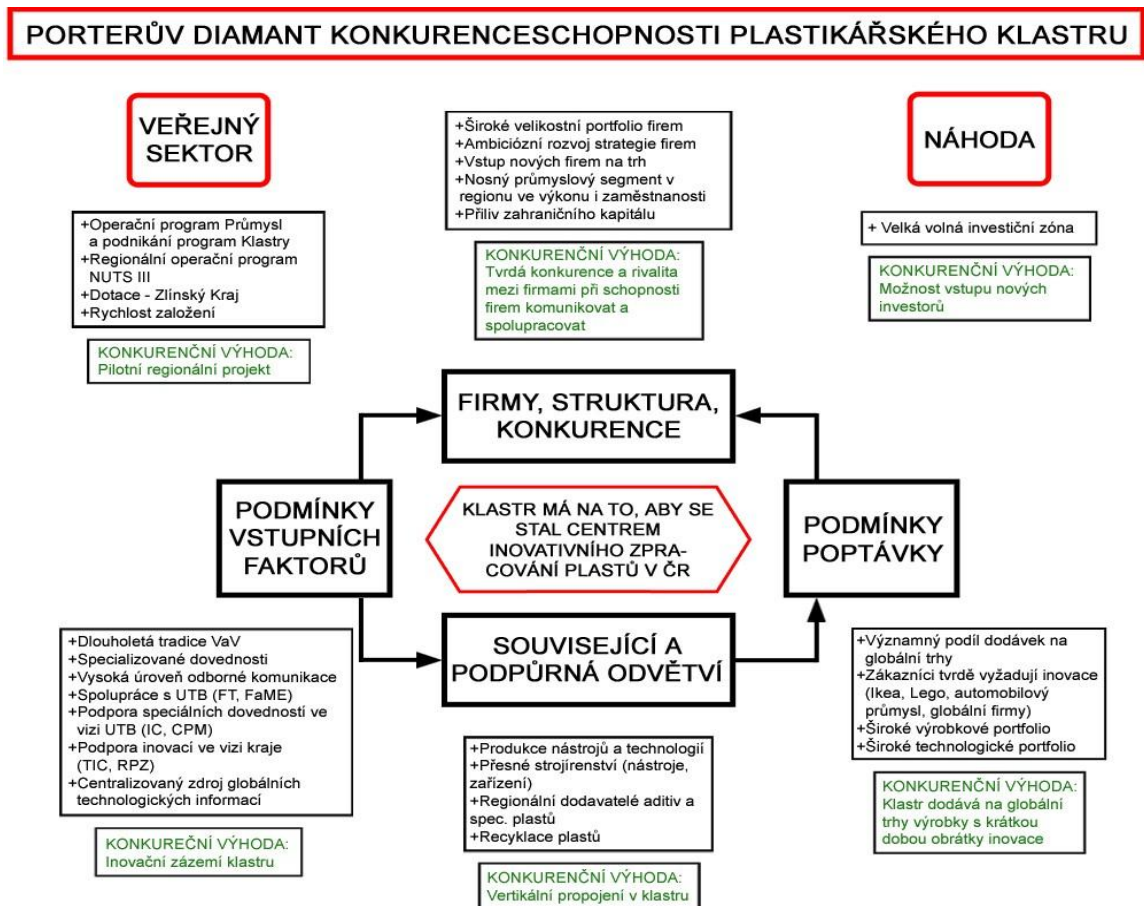

Zdroj: Pavelková, 2009¹⁴

¹⁴ PAVELKOVÁ D. a kol. *Klustry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 31.

Konkrétním příkladem Porterova diamantu je diamant vypracovaný Plastikářským klastrem:

Obr. č. 3: Porterův diamant Plastikářského klastru

Zdroj: Plastikářský klastr ¹⁵

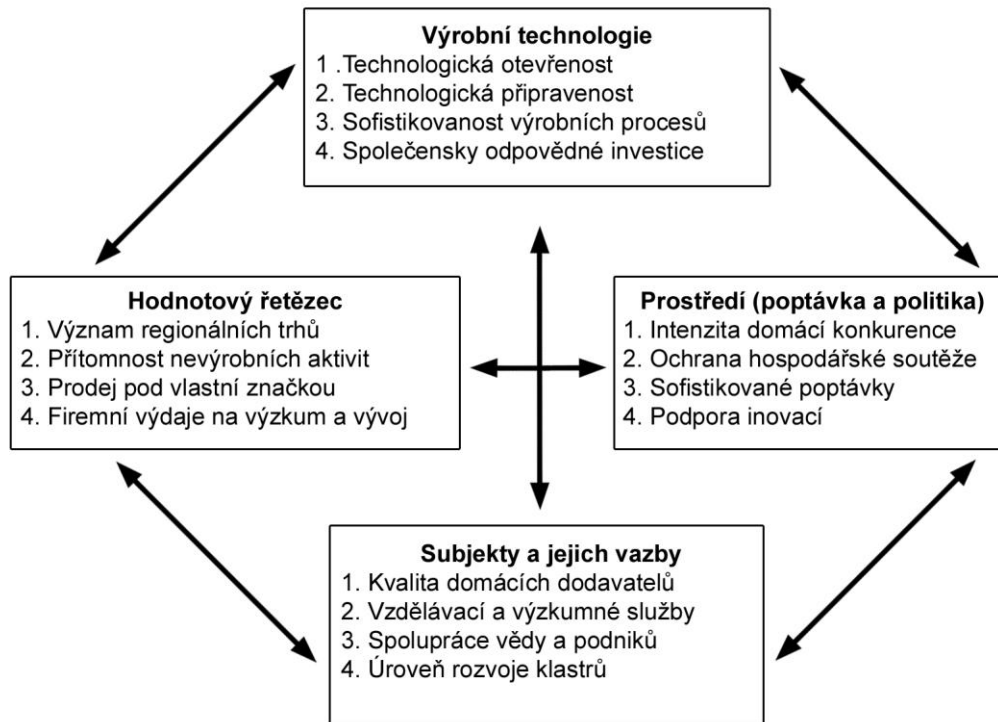
2.1.2 Diamant konkurenční výhody

Diamant konkurenční výhody identifikuje čtyři základní hlediska hodnocená vždy čtyřmi dílčími ukazateli. Na základě tohoto diamantu se provádí podrobnější specifikace charakte-

¹⁵ palstr_flash [online]. c2006. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <http://www.palstr.cz/palstr_flash.html>

ristik konkurenční výhody daného klastru podle toho, v jaké vývojové fázi se nachází. Diamant konkurenční výhody je zobrazen v následujícím obrázku:

Obr. č. 4: Diamant konkurenční výhody

Zdroj: Mareš, 2007 ¹⁶

¹⁶ MAREŠ, M. *Kooperativní strategie- klastry a podnikatelské sítě*. Praha: Oeconomica, 2007. str. 40.

3 TYPOLOGIE KLASTRŮ

Obecně můžeme klastry dělit **podle velikosti, šíře a stavu rozvoje**. Existují tak klastry shlukující malé a střední firmy; klastry ze středních a velkých firem; klastry spolupracující s univerzitami a výzkumnými institucemi; klastry bez kontaktů s univerzitami; vysoce specializované klastry; klastry s širším polem působnosti; klastry v etapě vzniku, v etapě růstu, v etapě zralosti apod.

Další možností dělení je typologie Rosenfelda¹⁷: **fungující klastr**- byl již identifikován a jeho členové produkují více, než je součet jednotlivých produkcí; **latentní klastr**- jedná se o příležitost, která dosud není využita; **potenciální klastr**- existují podmínky pro vznik klastru, ale postrádají kritickou míru potřebných faktorů nebo některé vstupy.

Základní typologie klastrů vychází z následujícího dělení¹⁸: **vertikální výrobní řetězec** - klastr je založen na navazujících etapách výrobního řetězce; **seskupení propojených odvětví** - jedná se o klastry s velkým rozsahem (i přes hranice jednotlivých států), jejichž základem jsou 4 úrovně souvisejících odvětví nebo skupin firem: výroba finálních výrobků, zařízení pro výrobu, speciální vstupy do výroby, navazující služby pro výrobu; **regionální klastr** - vzniká v rámci daného regionu; **průmyslový okrsek** - jedná se o místní koncentraci firem specializovaných na jednotlivé etapy výrobního procesu; **sítě** - sítě jsou specifickou formou vztahů mezi ekonomickými subjekty založenou na vzájemné závislosti a kooperaci, nejsou koncentrovány nezbytně geograficky; **inovační prostředí** - jde o vysokou koncentraci odvětví typu high-tech, tzv. high-tech regiony se vyznačují rychlým šířením znalostí a učení.

¹⁷ ROSENFELD, S. A. *Backing into clusters: Retrofitting Public Policies*. In *Integration Pressures: Lessons from Around the World*. J. F. Kennedy School Symposium, Harvard University, 2001. Dle SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. str. 115.

¹⁸ SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. str. 114.

Klastry můžeme rozlišit také **podle jejich hloubky a šířky**. „*Ústřední dimenzí pro vyhodnocení potenciálu klastrů je **hloubka**, která se týká rozsahu vertikálně provázaných (příbuzných) odvětví v rámci klastru. Hluboký klastr obsahuje téměř úplný dodavatelský řetězec, zatímco mělký klastr je závislý na vstupech mimo region.* „¹⁹

„*O klastru se říká, že je široký, když je složen z několika horizontálně příbuzných odvětví. **Šířka** klastru bývá znakem síly klastru.*“²⁰ Široké klastry disponují dostatečnou zásobou kvalifikované pracovní síly, firmy jsou schopné nabízet alternativní řešení a neustále se od sebe navzájem učí a srovnávají se.

¹⁹ SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. str. 115.

²⁰ SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. str.116.

4 PROCES VZNIKU A ROZVOJE KLASTRU

Proces vzniku a fungování klastru je dynamický proces, který probíhá i desítky let.

4.1 Identifikace klastru

„ Cílem identifikace je tzv. mapování, což spočívá v existujících či potenciálních konkurenčních výhodách, které mají potenciál se dále a rychle rozvíjet. Cíl identifikace je určit:

- a) zda v rámci perspektivního odvětví existuje potenciál pro vznik a rozvoj klastru, tj. především vazby mezi firmami v odvětví a zda existují potenciální vazby na univerzitu v daném oboru;*
- b) definovat společné cíle a strategie, které mohou být nadále rozvíjeny. “²¹*

Předmětem mapování je tedy identifikace aktuálních a potenciálních klastrů v regionu, identifikace klíčových problémů a příležitostí pro vybranou skupinu firem a dalších subjektů a také zpracování akčních plánů a strategií pro potenciální členy. Výsledkem je **mapovací (vyhledávací) studie**, která poskytuje informace zejména o potenciálu klastru, cílech a vizích klastru, o identifikovaných členech klastru, přínosech pro členy, struktuře klastru a plánu činnosti.

K identifikaci klastrů se nejčastěji používají **kvantitativní techniky**, zejména Input/Output analýza a výpočet koeficientů lokalizace.

²¹ MAREŠ, M. *Kooperativní strategie- klastry a podnikatelské sítě*. Praha: Oeconomica, 2007. str. 62.

V rámci I/O analýzy se input a output odvětví vypočítá následovně:

Celkový output odvětví i :

$$z_i = \sum_j x_{ij} + y_i$$

z_i = celkový output odvětví i

x_{ij} = celkový output určený pro odvětví j

y_i = celkový output určený pro spotřebu

Celkový input odvětví i :

$$q_i = \sum_j x_{ij} + v_i + m_i$$

q_i = celkový input odvětví i

v_i = celkový input nákladů na mzdy a zisk

m_i = celkový input z importu

x_{ij} = celkový input nakupovaný od odvětví j

V rámci analýzy se dále vypočítává koeficient a_{ij} – uvádí, jaký je podíl odvětví i na celkových nákladech odvětví j :

$$a_{ij} = \frac{x_{ij}}{q_j}$$

K rovnosti input a output hodnot odvětví j pak dochází, jestliže $q_j = z_j$.

Čím vyšší v rámci I/O analýzy vycházejí vazby mezi firmami, tím je vyšší potenciál pro vznik klastru.

Lokalizační koeficient měří koncentraci daného odvětví v regionu ve srovnání s úrovní státu. Vypočítáváme jej dle vzorce:

$$LQ_i = \frac{e_i / e}{E_i / E}$$

LQ_i = lokalizační koeficient pro odvětví i

e_i = zaměstnanost v odvětví i v regionu

e = celková zaměstnanost v regionu

E_i = zaměstnanost v odvětví i ve státě

E = celková zaměstnanost ve státě

Platí, že je-li koeficient větší než 1, pak je v daném odvětví zaměstnáno více regionální pracovní síly než na úrovni státu. Při identifikaci klastru se uvažuje s hodnotami v intervalu 0,85 – 1, 15.

Kvantitativní techniky se následně doplňují technikami kvalitativními- např. interview, expertní posuzování, dotazníky apod., které poskytnou informace o požadavcích na technologie, infrastrukturu, o kvalitě pracovní síly atd.

4.2 Vznik klastru

Lze rozlišovat tři způsoby vzniku klastru: **zdola nahoru**- na základě přirozené potřeby regionu a působením tržních sil začne docházet k vytváření užších vazeb mezi firmami, intenzita spolupráce postupně roste, dochází k formalizaci vazeb a vzniká klastr; **shora dolů**- iniciace vzniku klastrů přichází zvenčí (nejčastěji ze státní správy), není zde prvek spontánnosti; **kombinace obou způsobů**.

4.3 Rozvoj klastru

„ Bílá kniha popisuje stadia vývoje klastrů následovně:

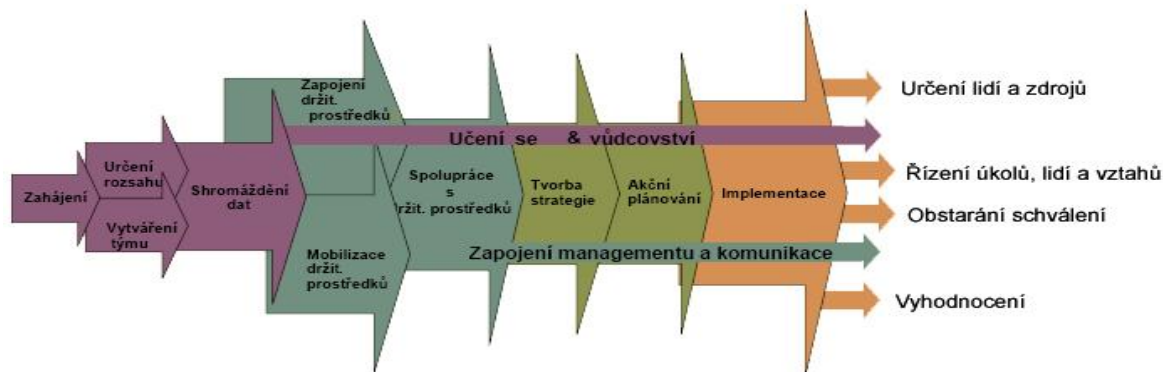
- *Shlukování firem a dalších členů: spolupráce je spontánní v případě přirozeného klastru, v případě iniciativy dochází ke konsenzu o spolupráci a společných aktivitách.*
- *Vznik jádra klastru: embryonální stádium, firmy zahajují realizaci svých záměrů, budují a rozšiřují klastrovou síť. Tyto firmy tvoří tzv. jádro klastru.*
- *Rozvoj klastru: rozvíjející se klastr přitahuje nové firmy díky atraktivnímu regionu a vzniklým příležitostem pro podnikání, vznikají nové síťové vazby mezi všemi aktéry klastru.*

- *Zralost: dosáhne-li klastr kritického množství členů, rozšiřuje svou síť o prvky jiného druhu- navazuje spolupráci se sousedními klastry či regiony a rozšiřuje paletu svých aktivit.*
- *Transformace či zánik klastru. „²²*

Skokan hovoří o **6 etapách rozvoje klastru**²³: 1. formování zakládajících firem na základě místních potřeb a následně odštěpení dalších firem; 2. vytvoření sítě specializovaných dodavatelů a speciálního trhu práce; 3. formování obslužných organizací; 4. přilákání externích firem, kvalifikované pracovní síly a vytvoření podmínek pro růst nových firem; 5. vytvoření netržních a neobchodních vztahů; 6. uzavření se klastru do sebe v rámci regionu a ohrožení úpadkem.

Proces rozvoje klastru lze graficky znázornit například také následovně:

Obr. č. 5: Proces rozvoje klastru

Zdroj: Průvodce klastrem, zpracovala Agentura CzechInvest.²⁴

²² PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 24.

²³ SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. str. 113.

²⁴ *Průvodce klastrem* [online]. c2010. [cit. 04-01-2010]. Dostupné z: < <http://www.czechinvest.org/data/files/pruvodce-klastrem-63.pdf> >

Při analýze klastru v biotechnologiích ve Velké Británii bylo definováno **deset kritických faktorů rozvoje klastru**²⁵: silná vědecko-výzkumná základna; podnikatelská kultura; rostoucí firemní základna; schopnost přitahovat klíčové zaměstnance; dostupnost a schopnost financování; infrastruktura, budovy, stavby; služby na podporu podniků; kvalifikovaná pracovní síla; efektivní sítě spolupráce; celkové podpůrné prostředí pro podnikání.

Podporou těchto kritických faktorů mezi všemi subjekty (vládou, kraji, firmami, univerzitami apod.) se zvyšuje pravděpodobnost na úspěšnost klastru. Lze definovat také **další faktory** mající vliv na rozvoj klastru²⁶: blízkost trhů; dostupnost kvalifikované pracovní síly; blízkost jiných firem; přístup k výzkumným institucím a zařízením; image a pověst dané oblasti; přístup k regionálním a mezinárodním dopravním a komunikačním sítím; silná veřejná podpora; dostupnost primárních surovin a vstupů; přítomnost podpůrných zařízení a institucí.

Vliv na rozvoj klastrů mají nejen soukromé firmy, ale také veřejný sektor a další spolupracující instituce. Úkolem vlády je podporovat a zlepšovat podnikatelské prostředí na úrovni státu a regionu, spolupracující instituce umožňují přenos informací, šíření technologií apod. Tyto vlivy zvenčí lze označit za **vnější faktory** ovlivňující rozvoj klastru. Faktory plynoucí ze struktury klastru, jeho zaměření, způsobu organizace, řízení, strategie apod. jsou **vnitřními faktory** ovlivňujícími rozvoj klastru.

4.4 „Desatero“ vzniku a rozvoje klastru

Pro vznik a rozvoj klastru lze doporučit následující kroky:

1. **identifikace klastru**- v jaké oblasti a jaký klastr je vhodné založit, využívá se např. output- input analýza, rozhovory s experty, případové studie;
2. **založení organizace**- v českém prostředí musí mít klastr právní formu- nejčastěji se jedná o občanské sdružení, méně se vyskytuje právní forma družstvo a zájmové sdružení právnických osob;

²⁵ SKOKAN, K. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava: Repronis, 2004. str. 122.

²⁶ SKOKAN, K. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava: Repronis, 2004. str. 123.

3. **definice vizí, cílů a strategie**- je důležité zformulovat myšlenku, z jaké bude klastr a jeho členové vycházet;
4. **zpracování vyhledávací studie**- jejím cílem je zmapovat potencionální zájemce o účast v klastru;
5. **oslovení potencionálních partnerů**- nabídnutí výhod vyplývajících z členství v klastru zmapovaným firmám a představení myšlenky klastru;
6. **uzavření dohod o spolupráci**- mezi firmami, které mají zájem se aktivit zúčastnit;
7. **vytvoření komunikační strategie**- efektivní komunikace mezi partnery v klastru je základním předpokladem fungování klastru;
8. **vytvoření strategie propagace klastru**;
9. **zahájení činnosti klastru**- provádění definovaných aktivit;
10. **rozšiřování klastru o další partnery**- nejen firmy, ale také vzdělávací, výzkumné, vývojové instituce apod.

Pro úspěšný rozvoj klastru je také důležité mít přístup ke zdrojům financování, a to ve všech doporučených krocích.

4.5 Aktivity klastrů

Aktivity klastru jsou společné činnosti a společně realizované projekty členy klastru, které mají vést k naplnění cílů a dosažení vizí klastru. Ve fázi vzniku klastru se jedná o aktivity v rámci vytváření sítí a partnerství mezi členy klastru, ve fázi rozvoje klastru jde o započetí konkrétních aktivit spolupráce a konkrétních projektů. Aktivity klastru lze rozdělit do několika oblastí²⁷: networking; oblast lidských zdrojů; oblast výzkumu a inovací; oblast obchodní spolupráce a propagace; oblast financování investičních záměrů; oblast ovlivňování politik (lobbování); podpůrné aktivity.

Networking je aktivitou vedoucí pro rychlejší a snadnější přenos informací a znalostí mezi členskými firmami. Zahrnuje činnosti jako je informační podpora (společný internetový

²⁷ PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 115.

portál, tisk apod.), realizace společných setkání a workshopů, zprostředkovávání kontaktů mezi členy klastru a také s dodavateli a odběrateli.

Aktivity v oblasti lidských zdrojů tradičně zahrnují společné kurzy, školení, semináře, konference apod. Cílem je zvyšovat kvalifikaci a konkurenceschopnost pracovní síly v rámci klastru. Oblast vzdělávání je většinou prováděna ve spolupráci s univerzitami či jinými vzdělávacími institucemi.

Jak již bylo uvedeno, **výzkum a inovace** jsou základními prvky každého klastru. V rámci klastru může docházet k budování společné výzkumné základny a infrastruktury, ke spolupráci s vědecko-výzkumnými institucemi či k provádění společných výzkumných projektů. Na úrovni klastru se provádí inovace produktů a zdokonalování procesů, klastry podporují „spin-offs“ a provádějí služby inkubátoru.

Obchodní spolupráce a propagace zahrnuje například následující aktivity: společná účast na veletrzích, sdílení nákladů na marketingový průzkum, společný katalog výrobků a služeb, společné logo, reklama, společný nákup apod.

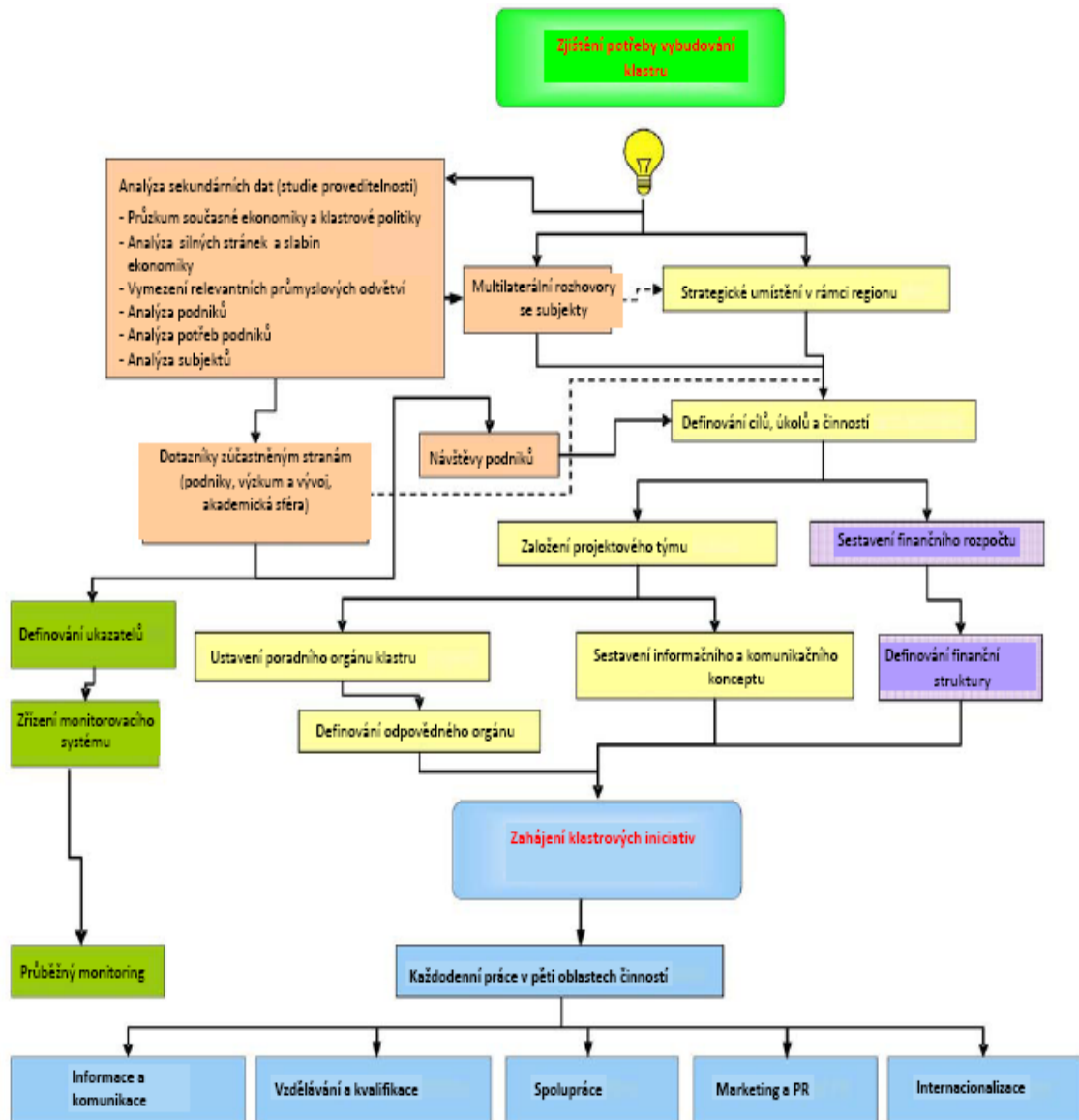
Oblast financování investičních záměrů spočívá v aktivitách vedoucích k získávání zdrojů pro financování investičních záměrů. Jedná se jednak o společné financování investičních záměrů a jednak o zajišťování zdrojů z veřejných i soukromých prostředků.

Prostřednictvím **lobbování** lze dosáhnout změny v právních předpisech, v rámci klastru se lobbuje také ve prospěch infrastruktury a ve prospěch dotací.

Mezi **podpůrné aktivity** patří pomoc při přípravě a řízení projektů, podpůrný servis či benchmarking (tedy srovnávání daných aspektů klastru či jeho členů s konkurenčními subjekty).

Celý proces vzniku, rozvoje a následné provádění aktivit graficky znázorňuje následující obrázek:

Obr. č. 6: Vytváření klastru

Zdroj: průvodce řízením klastrů, zpracovala Agentura pro regionální rozvoj, a.s.²⁸

²⁸ Průvodce řízením klastrů- příručka pro rozvíjení a management klustrových iniciativ [online]. c2008. [cit. 10-4-2010]. Dostupné z: <http://www.arr.cz/userfiles/file/CLOE_Clusterguide_CZ.pdf>

4.6 Financování klastrů

Pro rozvoj klastru je nezbytné jeho efektivní financování umožňující realizovat plánované aktivity, dosahovat stanovených vizí a cílů a udržovat chod klastru. Existují **tři modely financování klastru**: financování soukromým sektorem, financování veřejným sektorem a společné financování veřejného a soukromého sektoru.

Financování veřejným sektorem (tedy centrální nebo regionální vládou) nebývá tak časté a objevuje se v případech, kdy podpora daného klastru přispívá k regionálnímu rozvoji. Zdrojem veřejných financí jsou státní a krajské rozpočty a finanční podpora poskytovaná ze strukturálních fondů EU. V České republice momentálně podpora Evropské unie tvoří významnou část financování klastrů a klastrových iniciativ, a to prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace, programu podpory Spolupráce.

„ Financování z veřejných zdrojů může nabývat dvou forem, a to neomezené a dočasné financování. Často se objevuje názor, že tato forma financování by měla být časově omezená, aby se předešlo závislosti iniciativy na trvalém dotování aktivit, a také proto, aby byl ponechán prostor pro společné aktivity podněcované průmyslem. Podle některých názorů může trvalé dotování vést k neefektivnosti v řízení klastru.“²⁹

Financování soukromým sektorem probíhá prostřednictvím zdrojů členských firem, přičemž jedna nebo několik vůdčích firem se na financování podílí větší mírou a mohou tak využívat aktivity klastru k optimalizaci svého vlastního dodavatelského řetězce. Zdroji tohoto financování jsou členské příspěvky firem, provádí se tzv. spolufinancování projektů a patří sem také bankovní produkty a sponzorství.

Spolufinancování veřejného i soukromého sektoru představuje různé kombinace financování s využitím státního rozpočtu, regionálních rozpočtů, strukturálních fondů a případných dalších zdrojů.

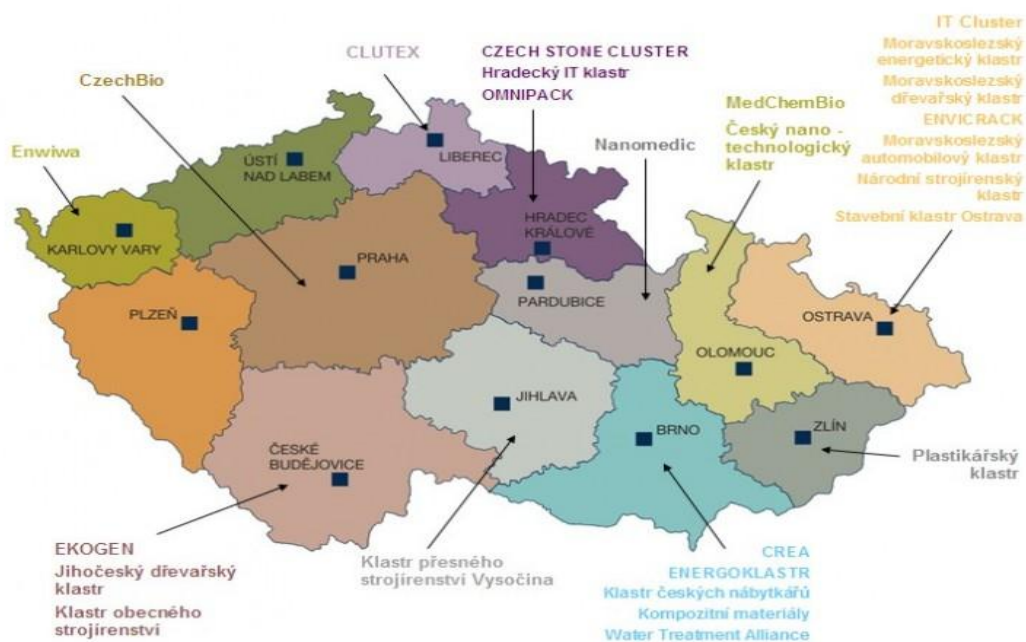
²⁹ PAVELKOVÁ D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, 2009. str. 112.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 FUNGOVÁNÍ KLASTRŮ V ČR

V současné době v České republice funguje 27 registrovaných klastrů. Jejich lokalizaci znázorňuje následující obrázek (na mapě chybí dřevařský a obuvnický klaster ve Zlínském kraji):

Obr. č. 7: Klastry v české republice

Zdroj: Agentura CzechInvest³⁰

Kromě těchto klastrů dle informací Znalostní platformy klastrové iniciativy³¹ existuje řada dalších klastrů (webové stránky uvádějí celkem 51 klastrů), nemají však zavedené webové stránky a o jejich činnosti nejsou dostupné žádné informace nebo jsou teprve ve fázi přípravy vzniku.

³⁰ Klastry a klastrové iniciativy v České republice- CzechInvest [online]. c2010. [cit. dne 20-3-2010]. Dostupné z: < <http://www.czechinvest.org/1klastry-a-klastrove-iniciativy-v-ceske-republice> >

5.1 Stručná specifikace jednotlivých klastrů v ČR

5.1.1 CLUTEX - klastr technické textilie, o.s.³²

Clutex- klastr technické textilie, o.s. má sídlo v Liberci. Klastr byl založen v roce 2006 a momentálně má 23 členů, z čehož 17 členů tvoří jádro klastru. Klastr reprezentuje textilní a oděvní výrobce z většiny odvětví textilního a oděvního průmyslu, důležité představitele dodavatelů a odběratelů a vědecko-výzkumné organizace. V roce 2007 obdržel od Agentury CzechInvest ocenění Klastr roku 2006. **Motto klastru:** „Uplatnění textilu končí tam, kde končí lidská představivost“.

Posláním klastru je koordinace a spolupráce firem zejména z odvětví textilního a oděvního průmyslu a také organizací zabývajících se vývojem a výzkumem, univerzit a dalších subjektů. **Cílem klastru** je vytvářet optimální podmínky pro transfer technologií, zajištění inovací, vyšších řádů a rozvoj podnikání v oblasti výzkumu, vývoje a výroby technických textilií včetně materiálů a polotovarů sloužících k jejich výrobě. Cílem klastru je také zvýšení prestiže textilního průmyslu na území republiky.

Základními **aktivitami klastru** je poskytování a zprostředkování služeb týkajících se informačního, obchodně ekonomického, vzdělávacího, technického, výzkumně vývojového a technologického charakteru dle potřeb a požadavků členů klastru; organizace a zajištění účasti členů na veletrzích a jiných odborných akcích, pomáhá navazovat přímé vztahy českých a zahraničních podnikatelských subjektů a také spolupracuje s podobnými zahraničními uskupeními.

Klastr v roce 2007 a 2008 prezentoval svůj **projekt** s názvem **Co dokáže textil**. Cílem bylo na veletrzích charakterizovat textil a představit, kde všude se s textilem můžeme setkat- tedy i v oblastech, kde většina lidí ani netuší, že se jedná právě o textil. V rámci veletrhů byl projekt rozdělen do několika sekcí. V sekci Nemocnice bylo představeno, kde všude a k čemu se v nemocnici používají textilie; v sekci Hasiči byly předváděny různé typy ochranných oděvů, dále fungovala sekce staveniště a high-tech.

³¹ *Znalostní platforma klastrové iniciativy* [online]. [cit. dne 20-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.klastr-control.cz>>

³² *CLUTEX - klastr technických textilií* [online]. c2008. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.clutex.cz>>

5.1.2 CzechBio - asociace biotechnologických společností ČR, z.s.p.o. ³³

V roce 2008 byl 20 soukromými společnostmi a 1 akademickou institucí založen klastr biotechnologických společností. Sídlem klastru je město Vestec.

Posláním klastru je vytvářet optimální podmínky pro transfer technologií, zajistit inovace a rozvoj podnikání v oblasti výzkumu, vývoje a výroby biotechnologických výrobků a služeb. **Cílem klastru** je zrychlit a usnadnit vývoj biotechnologických organizací v České republice a zintenzivnit komunikaci mezi nimi. Cílem je také podporovat spolupráci biotechnologických institucí s akademickými organizacemi.

Aktivity klastru jsou prováděny pod společným označením „CzechBio“. Hlavními činnostmi klastru je realizace společných projektů v oblasti technické infrastruktury inovačního charakteru, vzdělávání a zvyšování odbornosti členů klastru, koordinace vybraných činností a služeb pro členy klastru a také poradenská činnost v oblasti dotací a realizace dotačních projektů.

5.1.3 CREA Hydro&Energy, o.s. ³⁴

CREA je sdružení českých firem a výzkumných a vzdělávacích institucí zabývajících se využitím obnovitelných zdrojů energie, zaměřené především na vodní energii. V roce 2005 vznikla aliance 16 firem, která navázala na desetiletou tradici jejich spolupráce. Od roku 2008 probíhá transformace aliance na klastr.

Hlavní aktivity sdružení se zaměřují na vodní stavby, vodní elektrárny, čerpací a závlahové systémy. Sdružení provádí výzkum a vývoj nových řešení, předprojektové studie, realizaci vlastních staveb, školení, semináře apod.

³³ *CzechBio - asociace biotechnologických společností ČR, z.s.p.o.* [online]. c2008. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: < <http://www.czechbio.org> >

³⁴ *Hydro&Energy* [online]. c2007. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: < <http://www.creacz.com> >

5.1.4 Czech Stone Cluster, družstvo ³⁵

Klastr byl založen v roce 2006, a to 22 zakládajícími firmami. Za právní formu bylo zvoleno družstvo. Klastr se skládá z firem z oblasti zpracování kamene, z organizací zajišťujících podpůrnou infrastrukturu a z výzkumných a vzdělávacích institucí. Vizi klastru je vytvářet podmínky pro ekonomický růst odvětví i firem a tím přispívat k růstu zaměstnanosti v regionu Hradec Králové.

Posláním klastru je podporovat a rozvíjet průmysl zpracování kamene posilováním konkurenceschopnosti a inovačních aktivit. **Cílem** je realizovat projekty s vysokou přidanou hodnotou.

Aktivity klastru směřují k vytvoření silného uskupení spolupracujících kamenických firem, a to propojováním vzájemně kooperujících projekčních, inženýrských, výrobních a montážních firem; společným postupem v oblasti lidských zdrojů pro obor zpracování kamene a společným výzkumem, vědou a inovacemi.

5.1.5 Český nanotechnologický klastr, družstvo ³⁶

Klastr sdružuje subjekty zabývající se využíváním nanotechnologií a usiluje o aplikaci nanotechnologií do praxe. byl založen 12 zakládajícími členy a centrem klastru je v Olomoucký kraj.

Posláním klastru je napomáhat spolupráci mezi odborníky v oblasti nanotechnologií a získané znalosti a dovednosti převádět do praxe.

Mezi **aktivitami** prováděnými klastrem patří informační a technologický transfer, poradenství, vzdělávání, věda a výzkum, propagace a networking.

³⁵ *Czech Stone Cluster* [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://csc.hostujeme.cz/>>

³⁶ *Český nanotechnologický klastr* [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.nanoklastr.cz/>>

Aktuálními **projekty klastru** je například čištění vod pomocí nanopráškového železa, povrchové úpravy s využitím nanotechnologií či antibakteriální úprava textilu při praní.

5.1.6 Dřevařsko nábytkářský klastr ABC WOOD³⁷

Založen byl v roce 2007 a momentálně sdružuje 8 firem. Centrem klastru je Zlínský kraj.

Posláním klastru je propojení firem podílejících se na zpracování dříví a výrobě nábytku a podpora růstu domácí spotřeby produktů na bázi dřevěných a jiných komponentů. Cílem aktivit je posílení pozice produktů na bázi dřevěných, ale i jiných komponentů a jejich výrobců na českém trhu a na zahraničních trzích.

Aktivitami klastru je společná podpora exportu, podpora spotřeby na českém trhu (marketing, propagace, příprava katalogů, prodejní místa), inovace produktů, spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje, spolupráce s vysokými školami, vzdělávání.

5.1.7 EKOGEN, o.s.³⁸

K založení klastru došlo v roce 2006 a to v oblasti zpracování jemných anorganických odpadních materiálů ve stavebnictví v Jihočeském kraji.

Posláním klastru je vytvořit platformu pro rozvoj zpracování a aplikaci jemných anorganických odpadních materiálů ve stavebnictví v České republice a také podporovat malé a střední podnikání v této oblasti. **Cílem** je propagovat, prezentovat a rozvíjet zájmy členů; zajistit rozvoj spolupráce členů klastru a tím zvyšovat jejich konkurenceschopnost, export a inovace.

K dosažení cílů provádí klastr následující **aktivity**: společný marketing a nákup, podpora exportu a obchodu, společný rozvoj lidských zdrojů, pomoc v dotační oblasti.

³⁷ ABC WOOD [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.abcwood.cz>>

³⁸ EKOGEN, o.s. [online]. c2009. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.ekogen.cz/>>

5.1.8 Energoklastr ³⁹

Energoklastr vznikl v roce 2008 jako kompetenčně orientovaný klastr se zaměřením na snižování energetické náročnosti v rámci technologických zařízení, nemovitostí a rozvoj obnovitelných a alternativních zdrojů energie a na vytvoření platformy pro komunikaci a spolupráci mezi malými a středními podniky orientujícími se na tuto problematiku a univerzitami a výzkumnými institucemi. Hlavní regiony, kde Energoklastr působí, jsou Jiho-moravský, kraj Vysočina, kraj Olomoucký a kraj Moravskoslezský. Kromě těchto krajů klastr provádí též výzkumné aktivity a projekty v kraji Středočeském.

Posláním klastru je přispívat k rozvoji inovací, aplikovaného výzkumu a transferu technologií v oblasti snížení nákladů na energetické výdaje a energetické náročnosti napříč různými dotčenými odvětvími. **Cílem** spolupráce je podpora inovací, výzkumu a vývoje členů a také podpora spolupráce firem, výzkumných a vzdělávacích institucí v daném oboru.

Mezi **aktivity** klastru patří podpora spolupráce podnikatelských subjektů, výzkumných organizací, univerzit a veřejné správy; společná věda a výzkum; realizace pilotních projektů.

Realizovanými **projekty klastru** je například: Vývoj v oblasti ostrovních systémů zdrojů energie; Inovace větrných elektráren pro využití majiteli nemovitostí jako dalšího alternativního zdroje elektrické energie; Projekt Centra transferu technologií na Vysočině.

5.1.9 Klastr ENVICRACK ⁴⁰

Klastr vznikl v roce 2005 v rámci Moravskoslezského kraje a momentálně čítá 26 členů. Mezi zakládající členy patří mimo jiné i Vysoká škola báňská, Technická univerzita v Ostravě a Výzkumný ústav hutnictví a železa a.s. v Dobré.

Posláním klastru je spolupráce zaměřená na výzkumné a vývojové projekty v oblasti zpracování odpadů a využívání alternativních zdrojů energie. **Cílem** je podporovat členy klastru při zavádění a komerčním zhodnocování výsledků výzkumu a vývoje v praxi.

³⁹ *Energoklastr* [online]. c2009. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.energoklastr.cz/>>

⁴⁰ *Klastr ENVICRACK* [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.envicrack.cz/>>

Aktivity klastru jsou zaměřeny na využití alternativních a obnovitelných zdrojů energie.

Klíčovým **projektem** řešeným klastrem ENVICRACK v období let 2009 – 2012 je projekt "Rozvoj inovací a posilování konkurenceschopnosti v Klastru ENVICRACK". Dalšími příklady projektů jsou: pyrolýzní zpracování tříděných odpadů a brusných kalů; vývoj koncentrační solární elektrárny určené k přeměně slunečního záření na tepelnou a elektrickou energii a vývoj fasádních termických solárních kolektorů; kolejové vozidlo s energetickým optimalizačním modulem s využitím v provozu vleček.

5.1.10 EnWiWa ⁴¹

Klaster byl založen v roce 2007 jako sdružení zabývající se environmentálním přístupem nakládání s odpady primárně v Karlovarském kraji.

Posláním je propagovat ekologický přístup k odpadům s cílem naplnit plán odpadového hospodářství a vytvořit reálný, ekonomicky funkční systém optimálního nakládání s odpady jako druhotnými surovinami. **Cílem** je podporovat spolupráci firem, výzkumných a vzdělávacích institucí, měst a obcí; vytvářet vhodné podnikatelské prostředí pro firmy zabývající se odpady a příbuznými obory; zvyšovat konkurenceschopnost, životní a ekonomické úrovně regionu NUTS II; podporovat inovace, výzkum a vývoj členů a také umožnit obcím se efektivně a ekonomicky zbavit odpadu.

Aktivity klastru vyplývají z cílů, tedy spolupráce s univerzitami a vědeckovýzkumnými institucemi, podpora inovačních schopností členů, realizace vědeckovýzkumných projektů, pořádání školení, seminářů apod.

5.1.11 Hradecký IT klaster ⁴²

V roce 2008 vznikl Hradecký IT klaster jako sdružení firem, které podnikají v odvětvích informačních a komunikačních technologií a v dalších navazujících službách, střední a

⁴¹ EnWiWa [online]. c2008. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.enwiwa.eu/cz>>

⁴² Hit klaster [online]. c2008. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.hitklastr.cz/>>

vysoké školy a nestátní organizace, které se těmito technologiemi zabývají. Současný počet členů je 21.

Posláním klastru je podporovat spolupráci v oblasti informačních technologií, přispívat profesnímu vzdělávání v oblasti ICT a vytvořit systém aktivního marketingu v oblasti lidských zdrojů s cílem zvyšovat zájem mládeže o studium informačních oborů. **Cílem klastru** je výzkum, vývoj, inovace a zvýšení konkurenceschopnosti v odvětví; zlepšení kvality řízení; uspořené nákladů a rozvíjení obchodních možností v dané oblasti.

Aktivitami klastru jsou zejména poradenská činnosti pro členské firmy, metodické vedení v oblasti dotací a realizace společných projektů.

5.1.12 IT Cluster ⁴³

IT klastr vznikl v Ostravě v roce 2006 a momentálně sdružuje 43 firem.

Posláním klastru je zajistit přípravu lidských zdrojů, zvyšovat konkurenceschopnost, vytvořit potenciál pro řešení inovačních projektů a zajistit společné aktivity v oblasti marketingu. **Cílem** je aplikovat dosažené výsledky v oblasti vědy a výzkumu a zajistit tak jejich transfer do podoby komerčně orientovaných produktů a vybudování silné značky IT Cluster.

Klastr ke splnění svých cílů provádí následující **aktivity**: poskytování poradenských služeb členům, organizování vzdělávacích akcí, příprava grantových projektů, koordinace společných projektů a další.

5.1.13 Klastr českých nábytkářů ⁴⁴

Klastr vznikl roku 2006, právní formou je družstvo. Klastr je jedním z největších klastrů v České republice, v současné době má 35 členů. Jeho činnost se dotýká krajů Jihomoravského, Vysočiny, Pardubického a Královéhradeckého.

⁴³ *IT Cluster* [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.itcluster.cz/>>

Posláním klastru je zejména podpora společné proexportní politiky zaměřené na Rusko, Ukrajinu, Kanadu a německy mluvící země za podpory agentur CzechInvest a CzechTrade a podpora vývoje inovací výrobku a výzkumu u členských firem. **Cílem** je pomoci českým výrobcům nábytku, především malým a středním podnikům, prosadit se na zmíněných zahraničních trzích, propojit oborová výzkumná pracoviště s výrobní nábytkářskou základnou a zajistit výrobcům přístup k nejnovějším technickým poznatkům a progresivním technologiím, snížit náklady a zefektivnit marketingovou podporu prodeje českého nábytku na domácím trhu a také v zahraničí a podporovat získávání značky „Česká kvalita – NÁBYTEK“ členskými firmami klastru.

Vzhledem k tomu, že klastr podporuje mnoho různých aktivit členských firem pro různé cílové skupiny, jsou **aktivity klastru** rozděleny do pěti pracovních skupin- tři skupiny zaměřené na export (PS Rusko a Ukrajina, PS Kanada a PS Německo), pracovní skupina zaměřená na výzkum a vývoj a pracovní skupina Marketing a výstavnictví. Klastr především pořádá výstavy, vede katalog se všemi informacemi o klastru a s prezentací výrobků, provozuje e-shop.

5.1.14 Klastr přesného strojírenství Vysočina, o.s.⁴⁵

Vznikl v roce 2006 a v současnosti jsou členy klastru 17 strojírenských a zámečnických firem a 2 instituce terciárního vzdělávání (VUT v Brně, Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice).

Posláním klastru je vize do pěti let vybudovat prestižní, moderní, výrobní a vývojovou základnu přesného strojírenství a přesné zámečnické výroby založenou na kvalitních lidských zdrojích a špičkových technologiích. **Cílem** činnosti sdružení je ekonomický růst a konkurenceschopnost v klastru, podpora inovací a nových technologií, podpora vzdělávání a rozšiřování mezinárodní spolupráce se zaměřením na export výrobků.

Aktivity klastru spočívají zejména v pořádání workshopů a poradenské činnosti.

⁴⁴ *Klastr* [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.furniturecluster.cz/>>

⁴⁵ *Klastr přesného strojírenství Vysočina* [online]. c2009. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.kpsv.cz/>>

5.1.15 Klastř Kompozitních materiálů, družstvo ⁴⁶

Centrem klastřu je Brno. Klastř usiluje o vytvořeni vzájemné spolupráce při řešeni konkrétních aktivit v oblasti kompozitních materiálů.

Posláním je nacházet a podporovat spolupráci při uplatňování kompozitů mezi vědou, výzkumem a komerčními realizátory a napomáhat při budování znalostní společnosti.

5.1.16 MedChemBio ⁴⁷

Klastř vznikl začátkem roku 2009 a zabývá se oblastí biologicky aktivních látek, tedy látek, které nalézají uplatnění v humánní a veterinární medicíně jako léčiva, a věnuje se také vývoji nových diagnostických metod. Sdružuje 24 členů, především přední akademická pracoviště, významné odborné společnosti a firmy angažované v oborech medicínální chemie a chemické biologie.

Posláním spočívá ve vybudování struktury, která by nabízela kontinuální podporu jak členům klastřu ale i novým subjektům a celkově by umožnila nový rozvoj dané vědeckotechnické oblasti a v regionu. Klastř si dává za **cíl** jednak podporovat oblast chemie a biomedicíny a zároveň sdružit všechny subjekty se zájmem o tuto oblast. V rámci klastřu se připravuje pracoviště pro testování účinnosti a bezpečnosti nově objevených látek, ale také biomarkerů a diagnostik. **Aktivitami klastřu** jsou zejména poradenská činnost v oblasti přenosu technologií, podpora vzniku spin-off firem v odvětví, organizování testování látek, aktivity v oblasti certifikace a legislativy.

⁴⁶ Klastř Kompozitních materiálů, družstvo [online]. c2009. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.klastřkompozit.cz/>>

⁴⁷ MedChemBio [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.medchembio.cz>>

5.1.17 Moravskoslezský automobilový klastr ⁴⁸

Klastr byl založen v roce 2008 za účelem podpory inovací a zvýšení konkurenceschopnosti a exportní schopnosti propojených firem, podnikatelů a institucí působících v Moravskoslezském kraji. Sdružuje 47 členů.

Posláním klastru je rozvoj automobilového průmyslu v regionu tak, aby byla zajištěna trvalá konkurenceschopnost regionálních subdodavatelů pro automobilový průmysl v České republice i v zahraničí, vytvářeny podmínky pro zvyšování úrovně a plné využití místních lidských i technických kapacit a posilovala se image Moravskoslezského kraje jako perspektivního regionu pro život i podnikání. **Cílem** je zvýšit konkurenceschopnost členů klastru v odvětví, zajistit rozvoj výzkumně vývojové základy v regionu, zajistit dostatek kvalifikované pracovní síly pro potřeby členů a dosáhnout, aby byl klastr brán jako rovnocenný partner při vyjednávání s finálními výrobci automobilů.

V rámci **aktivit** klastr především iniciuje spolupráci mezi členy sdružení, ostatními firmami z daného sektoru, vzdělávacími a regionálními institucemi; zpracovává informace pro členy v oblasti automobilového průmyslu a regionu; koordinuje spolupráci firem v oblasti obchodních vztahů, vývoje, zkušebnictví a rozvoje lidských zdrojů.

5.1.18 Moravskoslezský dřevařský klastr, o.s. ⁴⁹

Občanské sdružení Moravskoslezský dřevařský klastr vzniklo roku 2005 jako výsledek projektu, jehož garantem a nositelem je Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje. V celém projektu se angažuje 28 společností podnikajících v lesnickém a dřevozpracujícím průmyslu.

Posláním klastru je vize do 5 let vybudovat v regionu růstový dřevozpracující sektor, který bude významným dodavatelem a exportérem dřevostaveb a inovačních komponentů pro dřevěné konstrukce a domy. **Cíli klastru** jsou iniciovat, podporovat a koordinovat spolupráci členů klastru tak, aby bylo dosaženo zvýšení konkurenceschopnosti, ekonomického

⁴⁸ *Moravskoslezský automobilový klastr* [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.autoklastr.cz>>

růstu, exportu a zvýšení počtu zaváděných inovací; propagovat Moravskoslezský kraj a klastr a jeho členy; prosazovat dřevo ve stavebnictví; vytvářet nové impulzy vedoucí k rozvoji dřevařského průmyslu v regionu a optimalizace hodnotového řetězce.

Hlavními **aktivitami klastru** je propagace klastru a jeho členů, poradenská činnost, financování projektu, inovační činnost, pořádání seminářů a veletrhů, zprostředkování přístupu k nabídkám a poptávkám zahraničních obchodních partnerů.

V letech 2006 - 2008 klastr úspěšně vedl a ukončil projekt Založení a rozvoj Moravskoslezského dřevařského klastru, spadající do Operačního programu průmysl a podnikání, programu Klastry. V současné době klastr realizuje projekt Rozvoj činností dřevařského klastru a zkvalitnění vazeb mezi vysokými školami a podnikatelskou sférou, který je zařazen do Operačního programu Podnikání a inovace, program Spolupráce.

5.1.19 Moravskoslezský energetický klastr, o.s. ⁵⁰

Klastr byl založen v roce 2008 a sdružuje 16 členů. Moravskoslezský energetický klastr je sdružení právnických a fyzických osob, které podnikají převážně na území Moravskoslezského kraje v odvětvích energetického průmyslu. Klastr dále sdružuje poskytovatele služeb působících v těchto a příbuzných oborech, a vzdělávací a neziskové organizace.

Poslání klastru je dosáhnout vize- do 10 let zajistit pro Moravskoslezský kraj energetickou soběstačnost v souladu se zásadami trvale udržitelného rozvoje. V souladu s tímto jsou definovány následující **cíle**: spolupráce na energetické koncepci státu a podpora implementace legislativy EU do legislativy ČR; podpora využívání obnovitelných zdrojů energie a propagace a výchova k energetickým úsporám; podpora malého a středního podnikání v regionu; výzkum a vývoj v oblasti energetiky a životního prostředí; spolupráce při řešení problematiky využívání druhotných zdrojů energie v Moravskoslezském kraji k energetickým účelům; zvyšování energetické gramotnosti zejména mladých lidí.

⁴⁹ MSDK [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.msdk.cz/>>

⁵⁰ Moravskoslezský dřevařský klastr [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.msek.cz/>>

Aktivity klastru jsou obdobné jako u Moravskoslezského dřevařského klastru: propagace klastru a jeho členů, poradenská činnost, úspora nákladů financováním projektu, inovační činnost, pořádání seminářů a veletrhů a také přístup k nabídkám a poptávkám zahraničních obchodních partnerů.

5.1.20 Medicínsko-farmaceutický klaster Nanomedic⁵¹

Klaster vznikl v roce 2006 v rámci Pardubického kraje jako společná platforma 15 firem a 6 univerzit a výzkumných ústavů spolupracujících v oblasti výzkumu, vývoje, výroby a obchodní realizace výrobků z oblasti přípravků na hojení ran, tkáňových substitutů, přípravků pro cílenou distribuci léčiv a přípravků pro genovou terapii s cílem prosadit se na světovém trhu.

Posláním klastru je přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků vytvořením podmínek k jejich vzájemné spolupráci, zahrnující zejména podporu inovačních procesů, dodržování standardů a získávání certifikátů, užitečných vzorů a patentů; hledat a najít způsoby provázání výroby, vědy a výzkumu a zejména podněcovat export. **Cílem** je sdružovat vhodné partnery z průmyslu i služeb a vytvořit optimální vazby mezi spolupracujícími subjekty tak, aby uskupení bylo schopno prosadit své inovační, výrobní a technologické výstupy na trzích Evropské unie i celého světa; cílem je také vytvořit a spravovat vědecko-technický park, čímž se vytvoří prostor pro vznik nových malých podniků a spin-off firem.

Klaster nabízí tyto **aktivity**: zpracování studií a odborná činnost v oblastech nano a mikrovláken připravených z biopolymerů, přípravků pro hojení ran, přípravků pro tkáňové inženýrství, nosičů pro cílenou distribuci léčiv a přípravků pro genovou terapii; měření na speciálních přístrojích a zařízeních.

⁵¹ NANOMEDIC a.s. [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.nanomedic.cz>>

5.1.21 Národní strojírenský klastr, o.s.⁵²

Klastr byl založen jako první v České republice v roce 2003 pod názvem Moravskoslezský strojírenský klastr. V roce 2008 došlo k přejmenování na Národní strojírenský klastr. Po revitalizaci činnosti klastru, která byla zahájena v roce 2005, došlo k nárůstu počtu členů na současných 47.

Posláním klastru je podpora zvyšování konkurenceschopnosti firem z odvětví strojírenství v Moravskoslezském kraji a dosáhnout tak vize vybudovat do 5 let v Moravskoslezském kraji vysoce prestižní a moderní strojírenskou základnu připravenou z hlediska lidských zdrojů, nových technologií inovací na vznik subdodavatelských řetězců v oblasti strategických projektů pro energetický průmysl, dopravní průmysl a stavitelství v globálním měřítku. **Cílem** klastru je stát se tvůrcem projektu a hlavním příjemcem dotace a koordinátorem členů klastru v projektu.

Základními **aktivitami** klastru je správa a aktualizace Registru strojírenského klastru, služby pro členy klastru (analýzy, marketingové studie, vzdělávací akce apod.), poradenství a iniciace vzniku projektových záměrů.

5.1.22 Obuvnický klastr CZECH SHOES, o.s.⁵³

Obuvnický klastr založilo v roce 2006 jedenáct firem. Aktuální počet zúčastněných firem je 12. Členy klastru jsou především firmy vyrábějící zdravotní, bezpečnostní a certifikovanou dětskou obuv, dále výrobci obuvních komponentů a koženého zboží.

Cílem klastru je zlepšit úroveň spolupráce mezi společnostmi v klastru; propagovat silné stránky klastru a jeho jedinečnost v národním a mezinárodním měřítku prostřednictvím implementace marketingového plánu klastru; podnítit spolupráci mezi obuvnickým klastru a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně a zvýšit výkonnost, dovednosti a konkurenceschopnost obuvnických podniků.

⁵² *Národní strojírenský klastr* [online]. c2010. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.msskova.cz>>

⁵³ *Obuvnický klastr* [online]. c2007. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.czech-shoe.cz>>

5.1.23 Plastikářský klastr z.s.p.o. ⁵⁴

Založen byl v roce 2006 ve Zlínském kraji a momentálně sdružuje 20 firem, přičemž 18 firem je zakladatelských.

Posláním klastru je sdružovat plastikářské firmy v regionu, vytvořit reprezentativní plastikářské fórum na podporu a rozvoj plastikářského průmyslu v regionu a zajišťovat svým členům možnost expanze na nové trhy. **Cílem** sdružení je vytváření podmínek pro rozvoj plastikářského průmyslu v regionu, pro využívání výsledků výzkumu a vývoje u členských firem, pro zvyšování a udržování kvalifikace pracovních sil pro členy a pro expanzi na nové trhy. Cílem je rovněž vytvořit nástroje podpory inovačních aktivit svých členů, stimulovat tak jejich ekonomický růst a posílit jejich konkurenceschopnost.

Aktivity klastru jsou zaměřeny na aktivní prosazování členů v rámci regionální politiky, propagaci plastikářského průmyslu, vybudování technického zázemí pro výzkum a vývoj a trénink operátorů plastikářských strojů a na zajišťování služeb pro členské firmy.

5.1.24 Klastr obecného strojírenství – MAESTROJ ⁵⁵

Klastr vznikl v roce 2008 spojením dvou projektů- „Vyhledávání firem pro Svářčeský Klastr“ a vznikající klastr Energocentrum. Na základě analýzy potřeb a plánů členských společností byla působnost klastru rozšířena na obecné strojírenství. Sídlem klastru je Jihočeský kraj. V současnosti jej tvoří 76 členských firem.

Posláním klastru je přispívat k růstu konkurenceschopnosti strojírenských společností v regionu prostřednictvím aktivní podpory inovačních a marketingových činností svých členů v rámci společných projektů.

Hlavní aktivity klastru jsou podpora rozvoje spolupráce mezi společnostmi uvnitř klastru, spolupráce s partnerskými univerzitami a vzdělávacími institucemi, provoz vývojového, školicího a IT centra klastru a realizace společných projektů.

⁵⁴ *palstr_flash* [online]. c2006. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <http://www.palstr.cz/palstr_flash.html>

5.1.25 Klastř Omnipack⁵⁶

Klastř OMNIPACK je klastř zaměřený na obaly a obalovou techniku. Vznikl v roce 2005 a sdružuje 56 firem z regionu Hradec králové.

Posláním klastřu je zvyšování konkurenceschopnosti a ekonomického růstu podnikatelů z oboru obalových a logistických služeb prostřednictvím podpory jejich inovačních aktivit, transformace poznatků vývoje a výzkumu do prostředí členů klastřu, posilování vazeb na vědecko-výzkumné a vzdělávací instituce a systematické vzdělávání členů klastřu. **Cílem** je rozšíření stávající infrastruktury a vytvoření nástrojů pro efektivnější využívání vnitřních zdrojů a kapacit klastřu. Akčními cíli je rozvoj standardů obalového systému OMNIPACK, rozšíření vývojového centra klastřu a zefektivnění spolupráce členů vyšším využitím ICT.

Mezi **aktivity klastřu** patří především podpora inovačních aktivit, posilování vazeb mezi vědecko- výzkumnými, inovačními a průmyslovými podniky v klastřu, podpora výchovy kvalifikované pracovní síly v klastřu a rozvoj standardů posilujících vazby mezi členy klastřu.

5.1.26 Stavební klastř Ostrava, o.s.⁵⁷

Sdružení bylo založeno v roce 2006 za účelem spolupráce firem a dalších institucí v rámci Moravskoslezského kraje v oboru stavebnictví a souvisejících oborech. Momentálně sdružuje 16 členů.

Posláním klastřu je hájit společné i specifické zájmy svých členů; podporovat inovační procesy, výzkum a rozvoj činností provozovaných členy; zabezpečovat činnosti a služby podle potřeb a zájmů členů; spolupracovat s obdobnými organizacemi v zahraničí a napomáhat k vytváření podmínek pro přímou spolupráci členů s partnery z jiných zemí; přispívat k prosazení členů na trhu v regionu, ČR a dalších zemích.

⁵⁵ Klastř obecného strojírenství [online]. c2010. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.maestroj.cz>>

⁵⁶ OMNIPACK KLASTŘ [online]. c2006. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.klastromnipack.cz>>

⁵⁷ Knowledge Management Cluster [online]. c2006. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.kmcluster.cz/>>

Ke splnění poslání klastr provádí následující **aktivity**: vedení databáze firem klastru, koordinace spolupráce, prezentace firem v rámci společných aktivit, realizace společných projektů.

5.1.27 Water Treatment Alliance ⁵⁸

Water Treatment Alliance vznikla jako sdružení firem působících v oblasti čištění a úpravy vody. Klastr v současnosti tvoří 17 členů.

Posláním klastru je naplnění vize o návratu českého strojírenství na světové trhy s investičními celky úpraven a čištění vod. Hlavním **cílem** je posílit schopnost dodávky vyšších technologických celků v oblasti čištění a úpravy vody a proniknout s těmito produkty na světové trhy.

Co se týká **aktivit** klastru, tak aliance je zaměřená na inovace. Několik firem participujících v alianci vlastní nebo připravuje patenty.

⁵⁸ *Water Treatment Alliance* [online]. c2005. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.wateralliance.cz>>

6 ČESKO-SLOVENSKÝ PRŮMYSLOVÝ KLASTR VE SLAVIČÍNĚ

Projekt vzniku česko-slovenského průmyslového klastru začal 1. 1. 2009 v rámci Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika-Slovenská republika, Prioritní osa 1- Podpora socio-kulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu a spolupráce, Oblast podpory 1.4- Rozvoj podnikatelského a inovačního prostředí. Celý projekt se dotýká Zlínského, Trenčínského, Trnavského a Žilinského kraje.

Jedná se o iniciativu vzniklou na základě potřeby existence subjektu, který by podporoval malé a střední podnikání i příhraničně.

Původní myšlenkou bylo zaměřit se pouze na odvětví strojírenství, ale později došlo k přehodnocení a bylo rozhodnuto zapojit do klastru firmy z širokého spektra oborů, a to v rámci dotčeného území. Mezi nosná odvětví klastru tedy patří zejména strojírenství, gumárenský, chemický, automobilový a plastikářský průmysl, informační technologie, odvětví výroby tepla a energií, zpracování masa a potravin, zemědělství a také cestovní ruch. K přehodnocení došlo na základě zkušeností Regionálního centra kooperace a.s. Slavičín, jakožto úzce spolupracujícího subjektu (navíc ředitel klastru je zároveň předsedou představenstva RCK a.s.). Regionální centrum kooperace tradičně dlouhodobě spolupracuje s podnikatelskými subjekty na území Slavičína a na základě zkušeností s těmito firmami, na základě rozhovorů s nimi o možnostech jejich účasti v klastru a také na základě zkušeností s fungováním ostatních klastrů v České republice došlo k závěru, že mezi firmami v odvětvově zaměřených klastrech existuje až přílišná konkurence, rivalita, a že místní firmy do takového svazku nemají chuť vstupovat. Ze společných rozhovorů tedy vyplynula potřeba založit „multioborový“ klastr, v němž si různě zaměřené firmy mohou daleko více nabídnout a možnosti spolupráce jsou širší.

Vedoucím partnerem projektu je Regionální rozvojová agentura Východní Moravy. Úkolem vedoucího partnera je zabezpečit zpracovatele žádosti o dotaci, vytvořit přípravný a organizační tým na realizaci projektu ve své organizaci, zabezpečit dofinancování a profinancování své části projektu a další podklady k projektu, navrhnout aktivity a harmonogram realizace a rozpočet projektu.

Hlavním přeshraničním partnerem projektu je Regionální rozvojová agentura Púchov. Jejím úkolem je zabezpečit a koordinovat přípravu všech podkladů a dokladů, plánování

aktivit a harmonogramu v rámci realizace, připravit realizační tým na realizaci akce, zabezpečit dofinancování a profinancování své části projektu.

Obr. č. 8: Logo česko-slovenského průmyslového klastru

Zdroj: Webové stránky klastru ⁵⁹

6.1 Východiska projektu

V letech 1939 až 1989 byl postupně nedaleko Slavičína budován strojírenský výrobní podnik se zaměřením na textilní stroje a zbrojní výrobu. V roce 1992 byl předložen projekt privatizace státního podniku Vlárské strojírný Slavičín, který se v dalších letech projevil jako neúspěšný a byl jednou z příčin konkurzu vyhlášeného na jeho předkladatele. V rámci řešení konkurzní podstaty byl celý areál prodán v roce 2002.

Více než desetileté období přetržení aktivit znamenalo zánik výrobního programu a odchod celé řady odborníků. V tomto období poklesl počet zaměstnanců z cca 2500 na 0. Zároveň však aktivity regionální

samosprávy směřovaly do realizace projektů, které zajistily znovuoživení života v areálu bývalých Vlárských strojíren Slavičín.

Projekt česko-slovenského průmyslového klastru směřuje do oblasti rozvoje podnikatelského prostředí v regionu česko-slovenského pohraničí, který vykazuje potenciál díky průmyslové zóně ve Slavičíně, v níž je zasídleno 25 podnikatelských subjektů, a o vstup mají zájem další investoři. Slavičín je pro tento projekt zejména administrativním sídlem a také jakýmsi jádrem aktivit. V průběhu existence průmyslové zóny byla identifikována rámcová potřeba vzniku a podpory kooperačních vztahů a klastrů sdružujících podnikatelské subjekty v jednotlivých regionech česko-slovenského pohraničí. V areálu Průmyslového areálu Slavičín se v současné době připravuje zahájení prací na realizaci **vědeckotechnického**

⁵⁹ CS klastr [online]. [cit. dne 5-4-2010]. Dostupné z: <<http://www.csklastr.eu/>>

parku se zaměřením na informační technologie, s jehož pomocí chce klastr naplnit potřeby posílení inovačního potenciálu česko- slovenského pohraničí a dále pak výměny zkušeností a transferu technologií a know - how na území obou států. Klastr může využívat prostory parku a naopak členové parku se mohou stát členy klastru a využívat tak jeho výhod. Realizátorem vědecko-technického parku je Regionální centrum kooperace a.s. ve Slavičíně.

6.2 Současný stav projektu

Projekt byl předložen v září 2008 na kontaktním místě- Centrum pro regionální rozvoj v Brně, které zajišťuje sběr a administrativní kontrolu žádostí. Centrum následně žádost předalo řídicímu orgánu, což je Slovenské Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje (jako poskytovatel dotace), konkrétně Společnému technickému sekretariátu. Předkladatelem žádosti byla Regionální rozvojová agentura Východní Moravy, jakožto vedoucí partner projektu. Žádost byla schválena v dubnu 2009. Jako právní forma bylo zvoleno zájmové sdružení právnických osob. Tato právní forma byla vybrána z čistě pragmatického důvodu- způsob založené tohoto sdružení je administrativně i finančně velmi jednoduchý.

V rámci projektu byl vytvořen **čtyřčlenný projektový tým**: vedoucí projektový manažer, projektový manažer spolupráce, projektový manažer inovace a administrativní pracovník. Vedoucí projektový manažer nese zodpovědnost za realizaci projektu v souladu s cíli projektu a cíli programu. Projektový manažer spolupráce je odpovědný za realizaci výstupu procesu mapování členů sdružení a definici jejich role na české straně. Projektový manažer inovace musí zajistit zapojení vědecko-výzkumných institucí a současně navázat partnerské vztahy mezi těmito institucemi a podnikatelskými subjekty. Rovněž bude oblast inovací moderovat tak, aby byly naplněny cíle projektu. Administrativní pracovník má na starosti organizační zajištění aktivit projektu a realizaci publicity projektu. Jeho úkolem pak bude i příprava průběžných hodnotících zpráv projektu a kontrola souladu činností s cíli projektu.

Dále byly vytvořeny **webové stránky klastru**- www.csklastr.eu, které mají zatím hotov pouze design stránek, ale neobsahují žádné informace ani neplní žádné funkce. Externí firma dodala vytvořené webové stránky, ale samotné vkládání informací bude fungovat na základě redakčního systému- informace budou na web vkládat zaměstnanci klastru, ti tak zatím neučinili.

Byla vypracována **vyhledávací studie**- jejím obsahem je teoretický úvod do problematiky klastrů, uvedení obecných výhod klastru a výhod konkrétně česko-slovenského klastru, charakteristika česko-slovenského klastru a jeho myšlenka, analýza konkurenčních klastrů na území Zlínského, Žilinského a Trnavského kraje, a zejména obsahuje seznam firem, které by se potencionálně mohly do klastru zařadit. Jedná se celkem o 488 firem ve Zlínském kraji, především z měst a obcí okolo Slavičína, a to z oboru gumárenství, chemického průmyslu, zpracování masa a potravin, výroby tepla a energií, výroby automobilových součástí, plastikářského průmyslu, zemědělské výroby, cestovního ruchu (chalupy, hotely a penzióny, muzea, pohostinské služby) a dále firmy ve Slavičíně, které nelze zařadit do předcházejících kategorií.

Na základě této studie byli osloveni všichni potencionální partneři. Zhruba 40 firem projevílo zájem o účast na klastru. S těmito zájemci **proběhlo 12 seminářů**, jejichž cílem bylo zejména informovat zájemce o tom, jak klastry obecně fungují, jaké poskytují výhody a představit myšlenku a přínosy česko-slovenského průmyslového klastru.

Podala se **první žádost o platbu**, která má být určena na náklady na iniciaci klastru (na mzdy, techniku a pořádání seminářů).

V rámci projektu byl vytvořen plán na založení jakési „nadstavby“ klastrů v České a Slovenské republice. Mělo by se jednat o „**Česko-Slovenskou Asociaci klastrů**“, jež by sdružovala klastry fungující na území obou republik. Členství by bylo zcela dobrovolné, iniciativa probíhá zdola a Asociace by členům nabízela další konkurenční výhody vyplývající ze společné spolupráce. Myšlenka je momentálně ve fázi analýz a plánů a udává se v roli vedoucích partnerů česko-slovenského průmyslového klastru.

6.3 Hlavní a specifický cíl projektu

Hlavní cíl projektu

Hlavním cílem klastru je vytvořit systematickou spolupráci mezi průmyslovými subjekty východní Moravy a západního Slovenska. Mezi hlavní cíle projektu patří podpora vzniku partnerských sdružení na úrovni klastru a založení takového sdružení podnikatelských sub-

jektů, které umožní efektivní využití nejnovějších zkušeností v oblasti informačních technologií, strojírenství a jejich přenosu mezi obdobně zaměřenými sdruženími na území Zlínského kraje a krajů Žilinského, Trenčanského a Trnavského. Toto sdružení svým členům zajistí přístup ke zkušenostem, know - how a nejmodernějším technologiím formou konání společných seminářů, konferencí a workshopů. Současně pak umožní organizaci společných pracovních skupin, jejichž obsahem práce bude eliminace a odstraňování bariér v podnikání daných rozdílnou legislativou obou států. Cílem je také sdílení veškerých takto získaných zkušeností a relevantních materiálů a podílení se na přípravě společných vědeckých publikací.

Specifický cíl projektu

Specifickým cílem projektu je založit přeshraniční česko-slovenský průmyslový klastr. Mezi specifické cíle projektu pak dále patří posílení přeshraniční spolupráce hlavních ekonomických aktérů v regionu Slavičinska a celého Zlínského kraje s partnery z Žilinského, Trenčanského a Trnavského kraje podporou propojení všech subjektů zúčastňujících se na výzkumu a vývoji a aplikaci výsledků výzkumu a vývoje do podnikatelské praxe v relevantním regionu.

Na dotaz, proč byla zvolena právě přeshraniční spolupráce, když ostatní klastry v České republice fungují čistě odvětvově a to na území státu, reagoval ředitel Regionální rozvojové agentury Východní Moravy RNDr. Prudil s vysvětlením, že cílem iniciativy je přijít s něčím novým, vytvořit přidanou hodnotu. V tomto projektu podle něj nejde o to vytvořit jeden z mnoha dalších klastrů, který by fungoval dle zaběhnutého vzorce. Podstatou je vytvořit něco inovativního, co by mohlo posunout oblast klastrů dál. Záměrem je také hlouběji rozvinout spolupráci České a Slovenské republiky na poli podpory malého a středního podnikání.

6.4 Aktivity klastru

Hlavní prioritní aktivitou v počáteční fázi vzniku klastru bylo mapování potenciálu pro spolupráci hlavních aktérů v relevantním regionu. Výsledkem tohoto kroku je zmiňovaná

Vyhledávací studie, která obsahuje mapování podnikatelských subjektů a jejich oborové členění.

Následující aktivitou je stále probíhající organizace partnerských setkání a workshopů s cílem zajistit informovanost jednotlivých aktérů. Následně bude výsledkem setkání podpis memoranda o porozumění a spolupráci, jehož cílem bude institucionální nastavení vazeb.

Dále bude následovat definice povinností a práv jednotlivých členů sdružení a definice obsahové náplně sdružení a jeho vnitřních a vnějších procesních vazeb. Výstupem této aktivity bude procesní diagram sdružení a popis oblastí jeho zájmů s důrazem na zájmy jeho členů s cílem posílení transferu know - how, transferu technologií a zkušeností v oblasti výzkumu, vývoje, inovací a zavedení jejich výstupů do podnikatelské praxe. Následně na to dojde k podpisu zakladatelské smlouvy sdružení a jednotlivých rámcových partnerských smluv.

Poté bude moci být zahájena konkrétní činnost klastru. Nosnými aktivitami klastru bude kontinuální transfer zkušeností mezi českými a slovenskými partnery v československém pohraničí, průběžná realizace konferencí a seminářů s cílem zajistit informovanost o dílčích výstupech projektu na straně jedné a o hlavních cílech projektu na straně druhé.

6.5 Výhody klastru

Klastr **zúčastněným firmám** nabízí výhody v podobě vytvoření partnerského prostředí; prostředí pro transfer technologií a sdílení informací; vytvoření prostředí pro poradenské aktivity v oblasti podnikání, ekonomiky a obchodního práva; otevření prostoru pro zapojení se do velkých soutěží na dodávky jako partnerský subjekt. Malým a středním podnikům dále nabízí pomoc při dalším rozvoji firmy a realizaci inovačních projektů a také pomoc při navazování zahraniční spolupráce.

Centra pro inovace, vědu, technologické parky a inkubátory mají příležitost se zapojit do prostředí, které umožňuje realizovat činnosti zaměřené na transfer technologií a realizaci inovačních projektů s možnostmi využití dotačních prostředků EU. Dále mají možnost cíleně zaměřené nabídky spolupráce a služeb mezi partnerskými subjekty začleněnými do sdružení.

Vysokým školám a univerzitám klastr nabízí možnost uplatnit výsledky výzkumu a vývoje v praxi a ověřit si tak teoretické poznatky mezi partnery sdružení.

Odborné komory, svazy, asociace a sdružení zaměřené na rozvoj podnikání mohou využívat jednoho partnera, který je v problematice orientovaný pro komunikaci s členy sdružení.

6.6 Financování klastru

Projekt je společně realizovaný. Na české straně je investováno necelých 86 % všech finančních prostředků, přes 13% prostředků je realizováno na Slovensku. Hlavní partner zabezpečuje nákup většiny materiálů a služeb i pro aktivity na slovenském území.⁶⁰

Celkový oprávněný rozpočet projektu pro období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2011 činí 278 908,04 €. Financování bude probíhat následovně:

Tab. č. 1: *Financování projektu*

Zdroj financování	Částka v EUR	% podíl
spolufinancování ze zdrojů EU (ERDF) ⁶¹	214 370, 37	76,86
vlastní zdroje (RRAVM) ⁶²	26 707, 60	9, 58
spolufinancování Slovenské republiky (RRAP) ⁶³	37 830, 07	13,56

Zdroj: Vlastní zpracování, údaje pocházejí z interních materiálů RRAVM.

Největší část výdajů na české straně (na straně vedoucího partnera) je určena na lidské zdroje, druhou největší položkou jsou náklady na externí služby (poradenství, vedení účet-

⁶⁰ Údaje pocházejí ze Žádosti o finanční příspěvek

⁶¹ Evropský fond pro regionální rozvoj

⁶² Regionální rozvojová agentura Východní Moravy

⁶³ Regionální rozvojová agentura Púchov

nictví, semináře, kancelářské vybavení apod.). Podrobný rozpis výdajů na české straně ukazuje následující tabulka:

Tab. č. 2: Podrobný rozpočet projektu vedoucího partnera

Název kapitoly	Náklady v EUR	Podíl na celk.nákl. v %	Popis nákladů
Lidské zdroje	100 307, 70	39,3	Mzdy 4-členného projektového týmu.
Cestovné	12 386, 88	4,85	Náhrada jízdních výdajů, náhrada za ubytování, stravné, zahraniční stravné, nutné vedlejší výdaje.
Provozní náklady	48 457, 88	18,98	Poštovní služby, telekomunikační služby, nájemné, vystavení živnost. listů, výpisy z rejstříků, notářské služby, pojištění majetku, bankovní poplatky.
Náklady na publicitu	3 000, 00	1,18	Náklady na vznik webového portálu projektu; přípravu materiálů, kterými bude žadatel prezentovat výstupy projektu na seminářích, konferencích, workshopech a dále náklady na zveřejnění zpráv v regionálním a odborném tisku.
Externí služby	89 591, 58	35,10	Výdaje na poradenství, výdaje spojené s výběrovým řízením, tisky, vedení účetnictví, odborné posudky, zpracování technické a projektové dokumentace, kurzy a semináře, kancelářské vybavení, software.
Náklady na přípravu projektu	1 500,00	0,59	Náklady na zpracování žádosti o podporu.

Zdroj: Vlastní zpracování, údaje pocházejí z interních materiálů RRAVM.

7 BARIÉRY A MOŽNOSTI ROZVOJE KLASTRU VE SLAVIČÍNĚ

Bariérami jsou v tomto smyslu myšleny překážky, které stojí projektu v cestě za úspěšnou realizací. Možnosti jsou naopak výhody, kterými klastr disponuje.

Identifikace bariér

1. Rozsáhlé území

Územní dopad projektu se dotýká krajů Zlínského, Trenčínského, Trnavského a Žilinského. Jedná se tedy o čtyři samosprávné celky o celkové rozloze 19 414 km². Problémy spočívají zejména v koordinaci aktivit na tak rozsáhlém území, bariéru lze spatřovat také v možnostech osobní komunikace a pořádání osobních setkání, workshopů či školení.

2. Široké spektrum oborů

Klastr chce sdružovat firmy a další subjekty z oborů strojírenství, gumárenského, chemického, automobilového a plastikářského průmyslu, informační technologie, z odvětví výroby tepla a energií, zpracování masa a potravin, zemědělství a také cestovního ruchu. Jedná se tedy o multioborové zaměření klastru, se kterým v podmínkách České i Slovenské republiky nejsou zkušenosti. Dosavadně fungující klastry jsou zaměřeny na jeden obor, sdružují firmy podnikající v tomto oboru a jejich aktivity směřují k podpoře daného odvětví. Regionální fungování klastru, tedy fungování zaměřené ne na dané odvětví, ale na vymezený region, je nevyzkoušenou oblastí a představuje tak značné riziko pro úspěch klastru.

3. Obavy firem vstupovat do podobných svazků

Obavy vyplývají z historických zkušeností s centrálním plánováním. U některých firem, respektive manažerů těchto firem, stále přetrvává mylná představa, že sdružení typu klastru představují vzdání se vlastní autonomie a podřízení se něčemu mimo firmu. Vzhledem k těmto obavám do podobných svazků raději nevstupují.

4. Negativní osobní vztahy mezi firmami

Bariérou rozvoje klastrů jsou také nepřátelské vztahy, které mohou existovat mezi dvěma či více firmami, ať již ve stejném odvětví nebo z různých oborů. Mají-li dvě firmy negativní vztahy, pak při vstupu jedné firmy do klastru **druhá firma svou účast odmítne**. Je to zásadní problém, který se u klastrů objevuje.

5. Rozdílná legislativa ČR a SR

V současné době tato skutečnost nepůsobí žádné problémy, klastr je ve fázi vzniku. Později ale může působit problém rozdílnost norem týkajících se problematiky klastrů a norem upravujících zakládání sdružení v české republice a na Slovensku. Rozdílná je také právní úprava podnikání.

6. Existence hranic v daném regionu

Působnost klastru sahá přes hranice- jedná se v podstatě o česko-slovenský přeshraniční region. Hranice nepůsobí fyzickou bariéru, ale problémem je vnímání účastníků a firem. Některé subjekty přistupují k aktivitám přes hranice s nedůvěrou a nejistotou. Tento fakt mírní skutečnost, že obě země byly dříve společnou republikou a příbuznost jazyka.

7. Euro

V České republice na rozdíl od Slovenské republiky není zavedeno euro. Problematické jsou tak převody eura na Kč a opačně. Prakticky to znamená zvýšené poplatky za bankovní převody, jelikož si banky za každý převod eura na Kč účtují poplatky. Dále vznikají problémy v cenách služeb účtovaných v eurech, jelikož faktury se přepočítávají vždy aktuálním kurzem k danému dni fakturace, proto nelze zajistit stabilní cenu za poskytované služby, ceny se mění v závislosti na aktuálním kurzu.

8. Nedostatek zkušeností v oblasti klastrů

První klastr v České republice vznikl v roce 2003- jednalo se o Moravskoslezský strojírenský klastr (v roce 2008 došlo k přejmenování na Národní strojírenský klastr). Zkušenosti

s klastry v našich podmínkách jsou tedy velmi krátké (v porovnání se zahraničními zkušenostmi, kdy například v USA vznikali první klastry již před více jak 20 lety).

Identifikace možností

1. silná státní finanční podpora

Jedná se konkrétně o podporu poskytovanou ze strany Evropské unie, z Fondu pro regionální rozvoj. Klastry jsou v české republice financovány z Operačního programu Podnikání a inovace, z programu podpory Spolupráce. Projekt česko-slovenského průmyslového klastru bude v rámci přeshraniční spolupráce financován z Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika- Česká republika. Tento operační program patří mezi regionální operační programy v cíli Evropská územní spolupráce. Projekt spadá do prioritní osy 1- Podpora sociokulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu a spolupráce.

2. velké množství firem a dalších subjektů, které se do klastru mohou zapojit

Tato možnost souvisí s rozsáhlým územím a širokým spektrem oborů, tyto skutečnosti lze vnímat také jako příležitost pro rozvoj.

Rozsáhlé území spadající do působení klastru nabízí velké množství firem a dalších subjektů. I když by se do klastru zapojila řada firem hned od počátku fungování klastru, tak rozsáhlé území bude nadále zahrnovat spoustu dalších firem, které se mohou chtít zapojit, jakmile uvidí úspěchy klastru. Zapojení dvou zemí do klastru navíc nabízí rozdílné zkušenosti s oblastí podnikání a klastrů, které se mohou účelně využít.

Široké spektrum oborů znamená, že klastr nebude specializován na jedno odvětví, ale bude usilovat o podporu rozvoje celého regionu. Bude tedy zahrnovat firmy z různých odvětví, čímž se vytváří větší prostor pro vzájemnou spolupráci. Subjekty fungující v oblasti ubytování a stravování mohou nabízet výrobním firmám prostory ke školení; potravinářské firmy mohou nabízet své produkty pohostinským subjektům apod.

3. obraz klastrů jako progresivního trendu

Zkušenosti s klastry na našem území nejsou dlouhé, ale od roku 2003 vzniklo 27 klastrů, které úspěšně pomáhají členským subjektům k jejich rozvoji. Dá se říci, že zakládání klastrů je u nás v současnosti jakýmsi trendem, moderní záležitostí. Firmy v našich podmínkách stále více poznávají, že klastry mají své opodstatnění a že mohou významným způsobem zvyšovat jejich konkurenceschopnost. Podnikatelské subjekty mají stále více relevantních informací o fungování a výhodách klastrů a jsou tak schopné adekvátněji zhodnotit svou účast na takovém typu sdružení. Propagací a informovaností o činnosti a výhodách česko-slovenského průmyslového klastru lze docílit zájmu většího počtu firem.

8 KATALOG ROZVOJOVÝCH PROJEKTŮ

Katalog představuje návrh možných projektů, které by klastr mohl realizovat za účelem svého dalšího rozvoje. Projekty byly oponovány Regionální rozvojovou agenturou Východní Moravy jakožto vedoucím partnerem, konkrétně ředitelem RNDr. Prudilem, a ze strany samotného vedení klastru se vyjádřil ředitel klastru Ing. Bezděk.

8.1 Projekt č. 1

Název projektu:	Společná marketingová prezentace klastru
Kraj:	Česko-slovenský přeshraniční region
Garant projektu:	Česko-slovenský průmyslový klastr, o.s.
Cíl projektu:	Propagace a prezentace klastru a využívání společné informační technologie členy sdružení.
Cílová skupina:	Členové klastru
Popis projektu:	Záměrem projektu je vytvořit webový portál, který bude sloužit propagaci klastru a jeho členů; propagační tiskoviny, reklamní předměty a zahrnuje také pořádání veletrhů a konferencí.
Předpokládané náklady projektu:	cca 3 mil Kč
Zdroje financování projektu:	80 % z Operačního programu Podnikání a inovace 20 % vlastní zdroje
Období realizace projektu:	2010-2012

Vyjádření RNDr. Prudila: Dle jeho názoru by tento projekt byl z pohledu iniciátora celého projektu neefektivní, jednalo by se o neefektivně vynaloženou investici.

Vyjádření Ing. Bezděka: Podle jeho názoru by tento projekt mohl být zajímavý, protože dokáže zrealizovat v rámci programu Marketing pro své členy zajímavé služby. Realizace webu (portálu) by podle Ing. Bezděka asi neměla být klíčovou aktivitou projektu, protože

web klastru s prezentací svých členů by měl být pro každý klastr automatickou službou. Zprostředkování účasti členů na konferencích a veletrzích by dle něj mohla být zajímavá aktivita. Celkově tento záměr zhodnotil jako zajímavý. Byl však skeptický k deklarované výši dotace- podle něj by to bylo max. 60%- což není pro klastry zajímavé, protože 1,2 mil Kč je poměrně velký problém sehnat, aniž by významně klastr nezatížil své členy. Ing. Bezděk navrhuje financování projektu cílovou skupinou – členy klastru, v jejichž prospěch je projekt realizován. Otázkou podle jeho názoru je, jestli pro tyto členy pak není vhodnější si projekt realizovat samostatně.

8.2 Projekt č. 2

Název projektu:	Společný informační systém
Kraj:	Česko-slovenský přeshraniční region
Garant projektu:	Česko-slovenský průmyslový klastr, o.s.
Cíl projektu:	Společné sdílení informací a dokumentů mezi členy klastru.
Cílová skupina:	Členové klastru
Popis projektu:	V rámci webových stránek klastru bude vytvořen informační portál s přístupem pouze pro členy klastru; ti na něm budou společně sdílet dokumenty, materiály ze seminářů a konferencí a další informace.
Předpokládané náklady projektu:	900 tis Kč
Zdroje financování projektu:	80 % z Operačního programu Podnikání a inovace 20 % vlastní zdroje
Období realizace projektu:	2010-2011

Vyjádření RNDr. Prudila: „Ano, tento projekt by byl realizovatelný, ale jen v případě, že by se podařilo sehnat externí zdroje z Evropské unie. Muselo by to být alespoň 60%, z

Operačního programu Podnikání a inovace by se nejspíš 80% zdrojů nepodařilo získat. Výhodou tohoto projektu je, že by to zůstalo v majetku klastru.“

Vyjádření Ing. Bezděka: „Z hlediska efektivnosti vynaložených prostředků lze tento systém s popsanou funkcionalitou realizovat s využitím Microsoft Sharepoint Services, který bez jakýchkoliv významných nákladů tento projekt umožňuje řešit. Náklady na realizaci tohoto projektu odhaduji na max. 100 tis. Kč na tvorbu jednotlivých webů pomocí Microsoft Office Sharepoint Designer. Celkové hodnocení toho projektu: Ano je zajímavý, je potřeba zvážit, zda je možno využít programu ICT v podnicích, případně ICT a strategické služby. Informační systém jako majetek klastru není žádná výhoda, protože se s tímto majetkem velmi těžko jakkoli disponuje. Doporučuji propracovat funkčnost klastrového inovačního systému a spíš to chápat jako inovační projekt pro další činnost klastru a jako potenciál příjmů při prodeji licencí, případně celých řešení ostatním klastrům.“

8.3 Projekt č. 3

Název projektu:	Společné vzdělávání členů klastru
Kraj:	Česko-slovenský přeshraniční region
Garant projektu:	Česko-slovenský průmyslový klastr, o.s.
Cíl projektu:	Vzdělávat a školit členy klastru
Cílová skupina:	Členové klastru
Popis projektu:	Záměrem projektu je pořádat vzdělávací semináře a školení pro členy klastru.
Předpokládané náklady projektu:	1,5 mil Kč
Zdroje financování projektu:	80 % z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost 20 % vlastní zdroje
Období realizace projektu:	2010-2013

Vyjádření RNDr. Prudila: Tento projekt je podle něj realizovatelný, ale pouze za předpokladu, že by do toho zúčastněné firmy finančně vstupovaly. Jednalo by se alespoň o drobnou finanční spoluúčasť, která by firmy motivovala pro opravdu aktivní účast svých zaměstnanců na jednotlivých školeních. Pokud by firmy nemusely na semináře přispívat, byla by pravděpodobně podle jeho názoru účast na seminářích velmi nízká.

Vyjádření Ing. Bezděka: Je přesvědčen, že pouze výběr vzdělávacích aktivit, které firmy nutně každodenně potřebují, je zárukou jejich účasti. Dále je dle jeho názoru nutno propracovat formu vzdělávání (např. e-learning); místo realizace tak, aby bylo dostupné pro účastníky a dále i mzdové náhrady, aby nezatěžovaly vysílající firmu. Projekt považuje za jeden z nosných v rámci činnosti klastru.

8.4 Projekt č. 4

Název projektu:	Implementace a přenos ekologického know-how
Kraj:	Česko-slovenský přeshraniční region
Garant projektu:	Česko-slovenský průmyslový klastr, o.s.
Cíl projektu:	Zavádět ekologické přístupy do podnikání členů klastru
Cílová skupina:	Členové klastru
Popis projektu:	Záměrem je podpora pracovních postupů dle normy ISO 14 001, aplikace environmentálních přístupů do podnikání firem, podpora využívání ekologické technologie a pořádání seminářů o ekologickém přístupu k hospodaření.
Předpokládané náklady projektu:	1 mil Kč
Zdroje financování projektu:	80 % z Operačního programu Životní prostředí 20 % vlastní zdroje
Období realizace projektu:	2010-2013

Vyjádření RNDr. Prudila: „Tento projekt by byl z našeho hlediska plýtváním peněz a neměl by žádné přínosy. Možná bude názor ze strany klastru odlišný, ale pro nás je to neefektivní.“

Vyjádření Ing. Bezděka: Prvořadým krokem je podle něj mapování potřeby u členů klastru a pak lze projekt prohlásit za zbytečný, případně přínosný. V případě pozitivního výsledku si dokáže představit, že projekt může členy klastru připravit na certifikaci ISO 14001. Ale pouze těch, kteří tento certifikát potřebují. Vlastní certifikace by dle něj pak mohla navazovat a mohla by být další klíčovou aktivitou projektu.

ZÁVĚR

Klastry se staly nespornou součástí regionálního rozvoje- prostřednictvím inovací a zvyšováním konkurenceschopnosti firem podporují hospodářský růst daného regionu a také národní ekonomiky. Členským firmám klastr nabízí lepší přístup k informacím, lepší prostředky komunikace, podporuje spolupráci a vzdělávání, otevírá prostor pro poradenství a lobbying, nabízí společnou propagaci a marketing, firmy skrze úspory zvyšují svou produktivitu, v rámci klastru se uskutečňují inovační procesy, hledají se zahraniční partneři. Díky těmto výhodám mohou firmy zvyšovat svou konkurenceschopnost.

Na základě mapování lze stanovit, zda existuje potenciál pro vznik daného klastru. Následně dojde k formování zakládajících firem, vytvoření sítě specializovaných dodavatelů, formování obslužných organizací, přilákání externích firem. To, zda bude klastr schopen dalšího rozvoje, ovlivňuje řada faktorů- jeho zaměření, struktura, řízení, strategie, ale také role vlády. V rámci klastru se odehrává řada aktivit, zejména v oblasti lidských zdrojů, výzkumu a inovací, obchodní spolupráce a propagace, financování investičních záměrů a ovlivňování politik.

V české republice funguje 27 klastrů s různým oborovým zaměřením. Po zahájení činnosti bude jedním z nich i česko-slovenský průmyslový klastr s administrativním sídlem ve Slavčíně. Jedná se na našem území o první klastr zaměřený příhraničně a se širokým oborovým přístupem. Cílem klastru je vytvořit systematickou spolupráci mezi průmyslovými subjekty východní Moravy a západního Slovenska. Klastr bude usilovat o efektivní využívání nejnovějších zkušeností v začleněných oborech a jejich přenosu mezi obdobně zaměřenými sdruženími na území Zlínského kraje a krajů Žilinského, Trenčinského a Trnavského.

Významnou bariérou rozvoje klastru je rozsáhlé území působnosti klastru a také široké oborové zaměření. Problémy také působí nedůvěra firem vůči podobným svazkům či negativní vztahy mezi jednotlivými firmami. Praktické problémy působí existence hranic mezi dvěma zeměmi a rozdílná měna obou republik. Určité komplikace by mohla působit i rozdílná legislativa. Rozvoji klastrových sdružení do jisté míry brání i nedostatek zkušeností s fungováním takových svazků na území obou republik. K překonání bariér je nutné využít možností, které se naskytují. Jedná se především o silnou státní finanční podporu ze zdrojů Evropské unie a o jistý trend v zakládání klastrů. Důležité je také využít velkého množství

fírem a jiných subjektů, které by se do klastru mohly zapojit a využívat potenciál jejich širokého oborového zaměření.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] MAIER, G. Cluster Policy: A Strategy for Boosting Competitiveness and Wasting Money? In: 2nd Central European Conference in Regional Science. 2007. pp. 17-28. ISBN 978-80-8073-957-7.
- [2] MAREŠ, D. Kooperativní strategie: klastry a podnikatelské sítě. 1. Vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 93 s. ISBN 978-80-245-1264-8.
- [3] PAVELKOVÁ, D. Klastry a jejich vliv na výkonnost firem. 1. Vyd. Praha: Grada, 2009. 268 s. ISBN 978-80-247-2689-2.
- [4] RYCHEN, F., ZIMMERMANN, J. Clusters in the Global Knowledge-based Economy: Knowledge Gatekeepers and Temporary Proximity. The Journal of the Regional Studies Association. 2008, vol. 42.6, pp. 767-776. ISSN 0034- 3404.
- [5] SKOKAN, K. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. 1. Vyd. Ostrava: Repronis, 2004. 159 S. ISBN 80-7329-059-6.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- [1] *ABC WOOD* [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.abcwood.cz>>
- [2] *CLUTEX - klastr technických textilií* [online]. c2008. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.clutex.cz>>
- [3] *CS klastr* [online]. [cit. dne 5- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.csklastr.eu/>>
- [4] *CzechBio - asociace biotechnologických společností ČR, z.s.p.o.* [online]. c2008. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.czechbio.org>>
- [5] *Czech Stone Cluster* [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://csc.hostujeme.cz/>>
- [6] *Český nanotechnologický klastr* [online]. c 2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.nanoklastr.cz/>>
- [7] *EnWiWa* [online]. c2008. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.enwiwa.eu/cz>>
- [8] *Hit klastr* [online]. c2008. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.hitklastr.cz/>>
- [9] *Hydro&Energy* [online]. c2007. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.creacz.com>>
- [10] *IT Cluster* [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.itcluster.cz/>>
- [11] *Klastr* [online]. c2009. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.furniturecluster.cz/>>
- [12] *Klastry- CzechInvest* [online]. c2010. [cit. dne 05-01-2010]. Dostupné z: <<http://www.czechinvest.org/klastry>>
- [13] *Klastry a klastrové iniciativy v České republice- CzechInvest* [online]. c2010. [cit. dne 20-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.czechinvest.org/1klastry-a-klastrove-iniciativy-v-ceske-republice>>

- [14] *Klastr ENVICRACK* [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.envicrack.cz/>>
- [15] *Klastr Kompozitních materiálů, družstvo* [online]. c2009. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.klastrkompozit.cz/>>
- [16] *Klastr obecného strojírenství* [online]. c2010. [cit. dne 2-4-2010]. Dostupné z: <<http://www.maestroj.cz>>
- [17] *Klastr přesného strojírenství Vysočina* [online]. c2009. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.kpsv.cz/>>
- [18] *Knowledge Management Cluster* [online]. c2006. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.kmcluster.cz/>>
- [19] *MedChemBio* [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.medchembio.cz>>
- [20] *Moravskoslezský dřevařský klastr* [online]. c2010. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.msek.cz>>
- [21] *MSDK* [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.msdk.cz/>>
- [22] *NANOMEDIC a.s.* [online]. c2006. [cit. dne 30-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.nanomedic.cz>>
- [23] *Národní strojírenský klastr* [online]. c2010. [cit. dne 2-4-2010]. Dostupné z: <<http://www.msskova.cz>>
- [24] *Obuvnický klastr* [online]. c2007. [cit. dne 2- 4- 2010]. Dostupné z: <<http://www.czech-shoe.cz>>
- [25] *OMNIPACK KLASTR* [online]. c2006. [cit. dne 2-4-2010]. Dostupné z: <<http://www.klastromnipack.cz>>
- [26] *palstr_flash* [online]. c2006. [cit. dne 2-4-2010]. Dostupné z: <http://www.plastr.cz/palstr_flash.html>
- [27] *Průvodce klastrem* [online]. c2010. [cit. dne 04-01-2010]. Dostupné z: <<http://www.czechinvest.org/data/files/pruvodce-klastrem-63.pdf>>

- [28] *Průvodce řízením klastrů- příručka pro rozvíjení a management klastrových iniciativ* [online]. c2008. [cit. dne 10-4-2010]. Dostupné z: <http://www.arr.cz/userfiles/file/CLOE_Clusterguide_CZ.pdf>
- [29] *TIC Zlín, Technologické inovační centrum* [online]. c2009. [cit. dne 04-01-2010]. Dostupné z: <http://www.ticzlin.cz/klastry_cojeto.php>
- [30] *Water Treatment Alliance* [online]. c2005. [cit. dne 2-4-2010]. Dostupné z: <<http://www.wateralliance.cz>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

EU	Evropská unie
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
RRAVM	Regionální rozvojová agentura Východní Moravy
RRAP	Regionální rozvojová agentura Púchov
z.s.p.o.	zájmové sdružení právnických osob
€	euro, měna Evropské unie

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Účastníci klastru	str. 11
Obr. č. 2: Porterův diamant	str. 15
Obr. č. 3: Porterův diamant Plastikářského klastru	str. 16
Obr. č. 4: Diamant konkurenční výhody	str. 17
Obr. č. 5: Proces rozvoje klastru	str. 25
Obr. č. 6: Vytváření klastru	
Obr. č. 7: Klastry v české republice	str. 32
Obr. č. 8: Logo česko-slovenského průmyslového klastru	str. 47

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Financování projektu

Tab. č. 2: Podrobný rozpočet projektu vedoucího partnera

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I: Loga klastrů v České republice

PŘÍLOHA I: LOGA KLASTRŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

**KLASTR
KOMPOZITNÍCH
MATERIÁLŮ,
družstvo**

Klastr MedChemBio
medicinální chemie a chemická
biologie

MSDK
Moravskoslezský dřevařský klastr

 **MORAVSKOSLEZSKÝ
AUTOMOBILOVÝ KLASTR**

MORAVSKOSLEZSKÝ ENERGETICKÝ KLASTR

 nanomedic

 **NÁRODNÍ
STROJÍRENSKÝ
KLASTR**

 **OBUVNICKÝ
KLASTR**

 **Plastikářský
klastr**

 **MANIPULACE
AUTOMATIZACE
ENERGETIKA
M A E
STROJ**
Klastr obecného
strojírenství

 **KLASTR
OMNIPACK**
Klastr výrobců obalů, družstvo

 **knowledge
management
cluster, o. s.**

 **Water Treatment
Alliance**